

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus III. vtrum actio humana Christi potuerit esse sibi meritoria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

Omnis ope-
ratio hu-
manitatis
Christi ali-
quo modo
fuit huma-
na.

Obiectio.
de actio-
nis natu-
ralibus.

Obiectio 2.
de prima
intellectio-
ne.

De actibus
beatificis.

actio hominis sit ab illo principio (sunt enim in ho-
mine multae actiones naturales, quae humanae pro-
prie non dicuntur) sed quia omnis actio hominis, quae
humana est, habet eam rationem ex habitudine ad
vnum & idem principium. Secundus sensus est, o-
mnem actionem Christi fuisse humanam, & ita in il-
lo non fuisse aliam actionem propriam dictam præter
vnam operationem humanam: & hic sensus videtur
esse à D. Tho. intentus.

Difficultatem autem nonnullam habet, quia vi-
dentur etiam in Christo fuisse actiones naturales,
quae non subiacent humanae voluntati seu libertati.
Sed hæc etiam difficultas potest exiis, quae in
superioribus tractata sunt, expediri, nam de actioni-
bus partis vegetativae & alijs, quae in nobis sunt me-
re naturales, iam supra quæst. 14. diximus, etiam in
Christo fuisse naturales, considerata naturali com-
plexione & constitutione corporis passibilis, neque
fuisse subiectas imperio voluntatis, propriis natura-
libus viribus operantis: nihilominus tamen potui-
se ab eadem voluntate ut Verbi organo seu instru-
mento sustineri, & impediri: & hac ratione dixit hic
D. Tho. illas actiones posse dici in Christo aliquo
modo humanas. Similiter de actibus partis sentien-
tis supra quæst. 15. ostensum est; semper fuisse in Christo
ex deliberatione rationis, & consensu voluntatis
liberæ: & idem paulo antea diximus de actibus ip-
sius voluntatis, siue operetur ut ratio, siue ut na-
tura, siue actus sit efficax, siue inefficax, excepto so-
lo amore beatifico, quem supra diximus esse neces-
sarium.

Solum de prima intellectione quidam dubitant,
quia cum illa necessario antecedit voluntatem etiam
in Christo, non videtur esse per se actio huma-
na, quia non cadit sub voluntatis motionem, seu e-
lectionem. Dici vero potest in Christo non fuisse a-
liam primam intellectiorem præter visionem bea-
tam, quæ supposita omnis alia intellectio seu conside-
ratio Christi, potuit esse ex motione, seu consen-
su voluntatis eius; qui modus operandi perfectior
est, & ideo Christo Domino tribuendus; & ideo
non oportet in eo fuisse aliquam aliam intellectio-
nem merè naturalem.

An vero ipsa visio beatæ, & amor ac fructio, quæ
illam consequuntur, dici possint actiones humanae,
quæstio fortasse est de modo loquendi: nam in re
constat, in illis actibus consistere perfectissimum vi-
sum intellectus, & voluntatis humanæ, & illos ac-
tus esse perfectæ modo voluntarios, & omnino
propriis intellectibus naturæ, quod multi satis esse
putant, ut actio dicatur humana, ut in prima Secun-
dæ in principio disputatur. Quod vero ad liberta-
tem attinet, ego probabilius censeo, ut supra dixi,
hos actus non magis esse liberos in anima Christi,
quam in alijs Beatis, quia non oportuit illi commu-
nicari potestatem supernaturalem ad suspenden-
dum illos. Et ideo si sola actio libera dicatur huma-
na, dicendum est illos actus non computari inter a-
ctiones humanas Christi, sed esse veluti diuinas
quasdam seu supernaturales actiones, illi connatu-
rales ratione vniõis, nec D. Tho. de his actibus lo-
quitur, sed de alijs inferioribus actionibus, ut eu-
denter patet ex litera, quæ exiis, quæ dicta sunt, suf-
ficienter manet exposta.

ARTICVLVS III.

Utrum actio humana Christi potuerit esse sibi me-
ritoria.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod
actio humana Christi non potuit ei esse me-
ritoria. Christus enim ante mortem fuit
comprehensor, sicut & modo est. Sed com-
prehensor non est mereri: charitas enim

A comprehensor pertinet ad primum beatitudinis, cum se-
cundum eam attendatur fructio: unde non videtur esse prin-
cipium merendi, cum non sit idem meritum & primum. Er-
go Christus ante passionem non merebatur, sicut nec modo
meretur.

2. Præterea, Nullus meretur id, quod est sibi debitum.
Sed ex hoc, quod Christus est Filius Dei per naturam, debet
sibi hereditas aterna, quam alij homines per bona opera
merentur. Non ergo Christus aliquid sibi mereri potuit, quia à
principio fuit Filius Dei.

3. Præterea, Quicumque habet id, quod est principale
non proprie meretur id, quod ex illo habito sequitur. Sed,
Christus habuit gloriam animæ, ex qua secundum commu-
nem ordinem sequitur gloria corporis: ut Augustinus dicit *Epist.*
in Epistola ad Dioscorum: in Christo tamen dispensati-
factum est, quod gloria animæ non derivaretur ad corpus.
Non ergo Christus meruit gloriam corporis.

4. Præterea, Manifestatio excellentiæ Christi non est
bonum ipsius Christi, sed eorum, qui eum cognoscunt: unde
& pro premio promittitur dilectoribus Christi, ut eis mani-
festetur: secundum illud Ioan. 14. Si quis diligit me, dilige-
tur à Patre meo: & ego diligam eum, & manifestabo ei mei-
psum. Ergo Christus non meruit manifestationem suæ al-
titudinis.

Sed contra est, quod Apostolus dicit Philip. 2. Factus est
obediens usque ad mortem, propter quod & Deus exalta-
uit illum. Meruit ergo obediendo suam exaltationem: & ita
aliquid sibi meruit.

a Respondeo dicendum, quod habere aliquod donum
per se, est nobilius, quam habere illud per aliud: semper enim
causa, quæ est per se, potior est ea, quæ est per aliud:
ut dicitur in 8. Phys. * Hoc autem dicitur aliquis habere
per se ipsum, cuius est sibi aliquo modo causa. Prima au-
tem causa omnium bonorum nostrorum per auctoritatem
est Deus. Et per hunc modum nulla creatura habet ali-
quid boni per se ipsam: secundum illud primæ ad Corinth.

4. Quid habes, quod accepisti? Potest tamen secunda-
rio aliquis esse causa sibi alicuius boni habendi: in quan-
tum, scilicet, in hoc ipso Deo cooperatur. Et sic ille, qui
habet aliquid per meritum proprium, habet quodammodo
illud per se ipsum. Unde nobilius habetur id, quod ha-
betur per meritum, quam id, quod habetur sine merito. Quia
autem omnis perfectio & nobilitas Christo est attribuenda,
consequens est, quod ipse per meritum habuerit illud,
quod alij per meritum habent: nisi sit tale quid, cuius caren-
tia magis dignitati Christi & perfectioni praudivet, quam
per meritum accrescat. Unde nec gratiam, nec scientiam, nec
beatitudinem animæ, nec diuinitatem meruit. Quia cum me-
ritum non sit nisi eius, quod nondum habetur, oportere
quod Christus aliquando istis caruisset: quibus carere, ma-
gis diminuit dignitatem Christi, quam augeat meritum.
Sed gloria corporis, vel si quid aliud huiusmodi est, minus est
quam dignitas merendi, quæ pertineat ad virtutem charitatis.
Et ideo dicendum est, quod Christus gloriam corporis, & ea,
quæ pertinent ad exteriorem eius excellentiam (sicut est ascen-
sio, veneratio, & alia huiusmodi) habuit per meritum. Et sic
patet, quod aliquid sibi mereri potuit.

Ad primum ergo dicendum, quod fructio, quæ est actus
charitatis, pertinet ad gloriam animæ, quam Christus
non meruit: & ideo si per charitatem aliquid meruit, non
sequitur, quod idem sit meritum & primum. Nec tamen
per charitatem meruit, in quantum erat charitas com-
prehensoris, sed in quantum erat viatoris: nam ipse fuit
simul viator & comprehensor, ut supra habitum est. * Quæst. 15. a.
Et ideo quia nunc non est viator, non est in statu me-
rendi.

Ad secundum dicendum, quod Christo, secundum quod
est Deus, & Dei Filius, per naturam debetur gloria diuina,
& dominium omnium, sicut primo & supremo Domino.

ff 3 Nihil.

Nihilominus tamen debetur ei gloria, sicut homini beato, quam quantum ad aliquid debuit habere sine merito, & In corp. art. quantum ad aliquid cum merito: ut ex supra dictis patet.*

Ad tertium dicendum, quod redundantia gloria ex anima ad corpus, est ex diuina ordinatione secundum congruentiam humanorum meritorum, ut scilicet, sicut homo meretur per actum anime, quem exercet in corpore, ita etiam remuneretur per gloriam anime, redundantem ad corpus. Et propter hoc non solum gloria anime, sed etiam gloria corporis cadit sub merito, secundum illud Roman. 8. Vniificabit mortalia corpora nostra, propter inhabitantem Spiritum eius in nobis. Et ita potuit cadere sub merito Christi.

Ad quartum dicendum, quod manifestatio excellentie Christi pertinet ad bonum eius, secundum esse, quod habet in notitia aliorum: quamuis principaliter pertineat ad bonum eorum, qui cum cognoscunt, secundum esse quod habent in se ipsis. Sed etiam hoc ipsum refertur ad Christum in quantum sunt membra eius.

COMMENTARIUS.

Quoniam meritum in actione libera voluntatis consistit, ideo D. Thom. huic quaestioni, quæ est de unitate operationis humane Christi, adiunxit disputationem de merito Christi, quam in hoc & articulo sequenti breuissimè expedit: supponit enim, Christum mereri potuisse, & hic docet quid sibi, in articulo vero sequenti, quid nobis meruerit. Hicigitur docet non meruisse sibi eas anime perfectiones, quas ab initio Incarnationis habuit, scilicet, gratiam, gloriam, &c. meruisse tamen gloriam corporis, & alia, quæ pertinent ad exterioriorem exaltationem, quæ à principio non habuit. Et vtrumque breuiter & clare probat in articulo: indigent tamen tam assertiones, quam probationes, magna examinationibus commodius trademus.

DISPUTATIO XXXIX.

In tres sectiones distributa.

De merito Christi Domini absolute, & secundum D. Thom.

Ad materiam de merito Christi grauissima est & amplissima. quam D. Thom. variis locis attigit in hac materia, supra quaest. 1. art. 2. quaest. 2. art. 11. q. 8. a. 1. & sequentibus: & infra, q. 3. a. 3. q. 48. 49. 56. & 57. art. 6. & 59. art. 3. & in 3. distinct. 18. vbi alij Theologi eandem rem tractant. Nos vero quidquid hanc materiam pertinere videbitur, quod per occasionem aliquam in superioribus disputatum non sit, hoc loco dicemus, totamque hanc materiam quatuor disputationibus amplectemur: & in hac prima, an & quale fuerit Christi meritum, & quo tempore, & quibus actibus perfectum fuerit, explicabimus: in sequentibus vero, quid sibi, quid nobis, quid denique Angelis Christus meruerit, tractandum erit.

SECTIO I.

An in Christo Domino fuerit meritum, seu conditiones omnes ad merendum necessarie.

Quæstio hæc de proprio, & perfecto merito de condigno ac de iustitia intelligenda est, de cuius natura & conditionibus ad illud necessariis in 1. 2. quaestione 114. tanquam in proprio loco disputatur, ex qua, ne materias confundamus, ea solum sumemus, quæ præsentis negotio fuerint necessaria, & indicabimus, quæ ad hoc meritum requisita sunt, ut

ea, atque adeo perfectum meritum in Christo fuisse cõcludamus. Possunt autem aliqua ad meritum requiri ex parte ipsius operis, alia ex parte personæ merentis, alia ex parte eius, apud quem meretur. De quibus sigillatim ac breuiter dicendum est.

Prima ergo conditio ex parte actus meritorij est, ut sit honestus, quæ & per se nota est, loquimur enim de merito præmij apud Deum, & multò notius est, inueniam esse in omnibus, & singulis actibus voluntatis Christi, ut ex ijs, quæ de gratia, sanctitate, & innocentia eius in superioribus tractata sunt, satis constat.

Secunda conditio in opere meritorio necessaria est, ut sit liberum, quoniam per ea, quæ naturalia sunt, & quæ domini non sumus, nec meremur nec demeremur. Vnde hæc libertas, quæ ad meritum necessaria est, non coactionem tantum, sed necessitatem etiam simpliciter excludit, quia illa sola nomen libertatis meretur, solaque illa in vero propriæ actus dominio consistit. Vnde Paulus ad Philemon. Sine consilio (inquit) tuo nihil volui facere, vi ne veluti ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntariam: & 2. Corinth. 9. Non ex tristitia aut necessitate: quibus locis id notant Patres. Hinc Methodius lib. de liber. arbit. Si factus esset homo (inquit) ut unus de numero eorum, qui ex necessitate seruiunt, non reciperet mercedem libera voluntate dignam, & Hieronymus lib. 2. cont. Iovin. Vbi necessitas sibi nec coronam. Hilarius lib. 1. de Trinit. aliquantul. à princ. ita exponit illud Ioan. 8. Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Esse filios Dei non necessitatem esse voluit, sed potestatem, ut voluntas præmij affluat.

Eademque est sententia Parrum, & Doctorum, quos disputat. 37. sect. 2. retuli, vbi etiam hanc conditionem locum habuisse in actibus voluntatis Christi, fusè satis disputatum est. Neque enim probo quorundam Nominalium sententiam, qui conditionem hanc solum in puris creaturis dicunt ex lege Dei esse necessariam, illam vero legem Christum Dominum non comprehendisse, ideoque non fuisse illi necessariam libertatem ad merendum. Hæc enim sententia primum nullo nititur fundamento, ostendant enim isti, vbi hæc lex pro hominibus puris lata fuerit, non autem pro Christo, aut vbi cum Christo Domino in hac lege dispensatum sit: aut quæ fuerit necessitas huius exceptionis, seu dispensationis: Si enim existimant, in Christo non fuisse libertatem, & ideo indiguisse hac exemptione à lege communi, valde errant contra communem doctrinam Scripturæ, Conciliorum, & Sanctorum: si autem de Christi libertate non dubitant, non est cur hanc dispensationem, seu exemptionem à communi lege confingant. Præsertim, quia lex hæc nullam imperfectionem Christo homini repugnantem supponit, sed ad perfectionem potius meritis spectat. Deinde falso videntur hi autores supponere, libertatem requiri ad meritum ex lege extrinseca Dei & non ex intrinseca natura, & essentia ipsius meriti. Licet enim ad meritum, seu potius demeritum poenæ, necessaria est libertas, non ex lege extrinseca Dei, sed ex intrinseca natura talis meriti, ita ut sine hac conditione omnino esse repugnet: ita de vero ac proprio merito præmij sentiendum est, ut latius in materia de merito disputatur.

Tertia conditio in actione etiam meritoria necessaria est, ut sit proportionata premio, atque adeo ut habeat valorem condignum, & aliquo modo illi æqualem. Cum enim ratio meriti ad iusticiam pertineat, æqualitatem aliquam inter meritum & præmij requirit: hanc vero dignitatem seu valorem fuisse in actibus Christi respectu cuiuscunque præmij, non est quod denuo probemus, superius enim q. 1. a. 2. latissimè ostensum est, opera Christi Domini, & ex se fuisse perfectissima, & dignissima, & ex personæ dignitate habuisse infinitum quandam valorem ad satisfaciendum, & merendum.

Quarta,

Quarta, ex parte personæ merentis necessaria est, ut sit persona Deo grata. Quanquam autem certum sit, personam Christi fuisse Deo gratissimam, tam secundum se, quam ut subsistentem in humanitate, & ratione gratiæ vnionis, & ratione gratiæ habitualis ab illa manantis: disputari verò à Theologis solet, an hæc posterior gratia fuerit Christo necessaria ad meritum, atque adeo an illa fuerit Christo Domino principum sui meriti. Quidam enim existimant, hanc gratiam etiam in Christo fuisse ad meritum necessariam. Ita tenet Marfil. in 3. quæst. 10. art. 1. Bonauent. dist. 13. art. 1. quæst. 1. Durand. q. 1. Palud. q. 2. opinione 4. conclus. 3. iudicant Capreol. lib. 1. q. vnica, art. 3. ad argumenta Scoti contra 1. conclus. & Dried. tract. 2. de Capt. & redemp. gen. hum. c. 2. p. 3. artic. 4. ad 3. Faut D. Thom. q. 29. de verit. art. 5. ad 4. vbi ait, meritum Christi habere rationem meriti à gratia habituali, sine qua meritum esse non potest. Fundamentum esse potest, quia si anima Christi careret hac gratia habituali, non esset intrinsecè ordinata ad supernaturalem beatitudinem, quæ in visione beata consistit, ergo nec posset actiones suas in illū finem referre, ergo nec mereri. Dicendum vero absolute & simpliciter est, hanc gratiam non fuisse Christo Domino necessariam ad merendum: duobus enim modis intelligi potest, hanc gratiam esse necessariam ad meritum. Primo, ut sit principium eleuans potestatem ad elicendum actum ipsum meritum. Et hoc sensu diximus suprā cum S. Thom. & aliis autoribus fuisse hanc gratiam Christo necessariam ad supernaturales actus connaturali modo faciendos. Vnde sit primò hac ratione, neq. ad omnem actum meritum fuisse necessariam, quia, ut infrā dicam, Christus non tantum meruit per actus supernaturales, sed per naturales etiam. Fit secundò, neque ad ipsos actus supernaturales fuisse simpliciter, & de potentia absoluta necessariam, sed solum secundum ordinariam legem, seu ad elicendum illos perfectò, & connaturali modo. Et existimo nonnullos ex citatis autoribus nihil aliud intendisse: & ita etiam esse explicandum D. Thom. suprā q. 7. art. 1. & quæst. 29. de verit. artic. 1. & vbiunque gratiam habitualement ad hoc meritum Christi requirit.

Secundò potest requiri hæc gratia præcise propter ipsam rationem meriti, seu ut actus ipse habeat valorem, & condignitatem coram Deo. Suppono enim ex materia de merito, hæc dignitatem seu valorem actus non solum pendere ex ipsa specifica ratione, & honestate actus, sed etiam ex conditione & sanctitate personæ operantis: inde enim fit, ut dispositio remota, aut proxima ad gratiam, non sit meritoria de condigno gratiæ, neque augmenti fidei, aut spei, cum tamen similis actus in persona iam grata, & digna sit meritorius de condigno augmenti gratiæ, & aliarum virtutum. Ex hoc ergo capite omnino certum, & indubitatum existimo, non fuisse Christo necessariam accidentalem gratiam ad perfectum meritum: ut bene docuit Soto in 4. dist. 19. q. 1. art. 2. & lib. 3. de Nat. & grat. cap. 6. Vega lib. 7. in Trid. cap. 9. Tolet. in Ioan. cap. 1. annot. 47. Perer. in Daniel. c. 9. q. 15. Et ratio est euident ex dictis suprā q. 9. quia hic homo Christus per se & substantialiter ratione ipsius personæ est maximè gratus Deo, & similiter eius humanitas ipsamet vnione ad Deum fuit sanctificata & grata: ergo hæc sola personalis dignitas erat per se sufficiens ad valorem meriti, suppositis aliis conditionibus ex parte operis necessariis. Confirmatur, quia nunc opera Christi ex hac dignitate personæ operantis habent infinitā quandam rationem meriti, quatenus ipsamet opera ex vi vnionis deificantur quodammodo, ut suprā q. 1. art. 2. latè diximus, ergo multo magis sufficit per se hæc dignitas ad rationem meriti. Ex nullo ergo capite fuit simpliciter requisita gratia habitualis ad

Christi meritum. Sed contrā nam sola gratia vnionis sine habituali, non ordinat, nec eleuat hominē ad finem supernaturalem: ergo non potest sufficere ad condignum meritum eius. Respondetur, negando simpliciter antecedens, nam licet non ordinet proximè, ordinat tamē radicaliter & principaliter, nam facit suo modo debitam, etiā ipsam habitualement gratiam. Adde verò vltimò, quāuis illa gratia non fuerit simpliciter necessaria, tamē de facto cum Christus illam habuerit, etiam ex illo capite habuisse opera Christi valorem & condignitatem ad meritum, quia illa gratia non fuit inferioris conditionis in Christo, quam in nobis. Quocirca, quod Ricard. dixit in 3. dist. 13. art. 1. q. 1. ad vltimum, gratiam habitualement fuisse principium, quo Christi opera essent magis meritoria, si de augmento intensio intelligatur, falsum est, quia diximus suprā q. 1. artic. 2. opera Christi ex personali dignitate habuisse infinitum valorem meriti, & ideo sub ea ratione non potuisse intensiue augeri: si autem solum intelligeretur de augmento quodammodo extensiue, id est, ut pluribus modis & rationibus illa opera essent cōdigna & proportionata ad meritum, in hoc sensu verum est illud dictum, ut explicatum est. Constat igitur, hanc quartam conditionē perfectissimo modò inuentā esse in Christo Domino. An vero indiguerit Christus aliqua alia gratia actuali, vel supernaturali cognitione, dicemus in fine sequentis sectionis.

Quinta conditio ex parte etiam personæ merentis est, ut sit viator, quam necessariam esse saltem ex lege Dei ordinariam (quidquid sit de absoluta potentia) omnes Theologi docent, ut latius videbimus statim sect. 3. vbi simul ostendemus, conditionē hanc etiam in Christo Domino fuisse necessariam. Quod enim viator aliquando fuerit, scilicet, eo tempore quo vixit in corpore passibili, demonstrauit D. Thom. suprā quæst. 15. art. 10. & ideo saltem pro eo tempore fuisse Christum in statu merendi, quia cum haberet corpus passibile, secundum eam rationem aliquo modo tendebat in beatitudinem, & hoc est esse viatorem, & consequenter habere statū merendi, quia meritū est via ad præmium. Sicut etiam fuit Christus eo tēpore in statu satisfaciendi, propterea enim corpus passibile assumpsit. Vnde fit, licet fuerit miraculosum, & præter legem, Christum simul esse viatorem & comprehensorem, supposito tamen illo statu, consequens fuisse, ut esset capax meriti: non ex dispensatione, sed seruata omni propria & rigoro lege meriti: quia, licet esse viatorem miraculosum sit, tamen viatorem mereri non est miraculosum, sed quodammodo naturale. Sicut etiam Deū esse hominem fuit opus miraculosum, seu supernaturale, tamen supposito illo opere, Deum hominem ambulare, videre, & alia opera exercere, naturale fuit. Neque est vllus Theologorum, qui in hoc contradicat: quanquam enim Scoto soleat contraria sententia imponi, tamen immerito, nam in 3. dist. 18. eandem habet doctrinam Dices. Ergo animæ Beatorum erunt nunc in statu merendi, quia carēt gloria corporis. Respondetur, negando consequentiam: tum quia illæ animæ eo modo, quo existunt, sunt omnino beatæ, & extra statum viz: tum maximè, quia terminus viz ex lege Dei ordinaria politus est in fine mortalis vitæ, & ideo non solum animæ beatæ, sed etiam animæ sanctorum Patrum, quæ erant in limbo, & animæ purgatorij, sunt extra statum merendi.

Sexta conditio, quæ ex parte Dei assignari solet, ad quem pertinet & acceptare meritum, & præmiū retribuere, est, ut intercedat pactum, seu promissio Dei, ut sit veluti fundamentum huius meriti, seu obligationis iustitiæ, quæ ex illo nasci potest. In hac vero explicanda conditione duas extremas sententias vitandas censeo. Altera est, quæ totum valorem operis meritorij tam in Christo, quam in aliis

Eff 4 homi-

Marfil.
Bonauent.
Durand.
Palud.
Capreol.
Driedo.

S. Thom.

D. Thom.

Soto.
Vega.

Ricard.

D. Tho.

Scotus.

Obiectio.

Respons.

hominibus, ponit in quadam extrinseca Dei acceptatione: ita ut non ideo opus acceptetur ad præmium, quia illo dignum sit, sed e contrario potius, ideo sit dignum præmio, quia ad illud acceptatur. Unde fit, quodlibet opus posse esse meritorium maioris vel minoris præmij, prout voluerit Deus illud acceptare. Quæ doctrina est Scoti in 1. d. 17. q. 3. & in 3. d. 19. & in 4. dist. 15. quam Gabr. amplectitur in 1. d. 17. q. vnica, art. 3. dub. 2. & in 2. dist. 27. q. vnica, art. 3. dub. 2. & in 3. d. 19. q. 1. notab. 3. & conclus. 1. Almay. & ferè alij Nominales iisdem locis. Sed est falsa sententia, quæ veram & propriam rationem meriti tollit, vel latius in materia de merito demonstratur. Et indicatur breuiter, quia verum meritum est opus dignum præmio, sola autem extrinseca acceptatio non potest operi conferre hanc dignitatem: sicut nec potest per extrinsecam imputationem fieri, ut opus sit dignum poena, nisi ipsum in se tale sit. Altera sententia omnino negat promissionem seu pactum Dei, vel necessarium esse, vel posse aliquid ad meritum conferre. Quæ videtur esse sententia Caietani, & Thomistarum in 1. 2. q. 114. artic. 3. Quorum fundamentum esse potest illud, quod paulò antea tetigimus, scilicet, promissionem vel acceptationem Dei nullum valorem, vel dignitatem conferre operi, cum sit omnino extrinseca illi: meritum autem fundatur in dignitate & valore operis. Unde, stante hoc valore, etiam si nulla promissio præcesserit, Deus ex sua iustitia distributiva debet aliquod præmium ratione illius conferre: sed promissio non potest aliam rationem iustitiæ addere, nisi distributivæ: ergo non est necessaria. Quod præsertim verum est de vero merito ex perfecta iustitia, quale fuit Christi meritum: cum enim acceptatio seu promissio Dei gratuita sit, quo magis fundatur meritum in huiusmodi acceptatione, eo minus habet de perfectione iustitiæ.

Inter hasigitur extremas sententias, media via incedendum censeo, existimo enim de ratione meriti perfecti esse, ut opus ipsum, de se seu moraliter consideratum, prout ab operante fit, habeat sufficientem proportionem, & condignum valorem respectu illius præmij, ad quod ordinatur: quia alias non servaretur æqualitas, quam iustitia postulat: meritum autem, de quo loquimur, esse debet ex propria iustitia, vel etiam ex perfecta, si in speciali sermo sit de Christi merito. Præter hanc autem operis proportionem & dignitatem, existimo necessariam esse promissionem sub conditione operis, in qua tale opus nitatur: est enim meritum (ut omnes Theologi fatentur) actus, cui debetur ex iustitia merces, unde non satis est, ut de se sit condignus & proportionatus præmio, sed etiam oportet, ut habeat vim inducendi obligationem ex iustitia, ex qua illi debeatur præmium. Nullus autem actus meritorius apud Deum potest respectu illius habere hanc vim, nisi in ipsius promissione, vel pacto fundatur: quia, cum Deus sit absolutus, & supremus Dominus, nullus alius potest per se obligare illi ex iustitia, seclusa promissione eius: posita autem tali promissione sub conditione operis, rectè intelligitur opus ipsum factum in virtute talis promissionis, habere vim inducendi huiusmodi obligationem, supra q. 1. artic. 2. latius dixi. Quod vero perfectum meritum hanc vim iustitiæ requirat, varijs modis ostendi & declarari potest. Primum, ex ipso nomine meriti, quod simpliciter dictum, dicit ordinem ad mercedem: merces autem non est, nisi ubi intervenit iustitiæ debitum, ut constat ex modo loquendi sacre Scripturæ, ex qua potissimum sumenda est propria ratio meriti apud Deum: in Scriptura autem merces iustorum vocatur corona iustitiæ. 2. ad Timot. 4. & ad Hebr. 6. Non est iniustus Deus, ut obliuiscatur operis vestri: & Matt. 20. fit expressa mentio pacti: Nonne, inquit, ex denario convenisti mecum: tolle quod tuum est, & vade. Unde S. Tho.

2. Timot. 4.
Hebr. 6.
Matt. 20.
S. Thom.

1. 2. q. 112. art. 3. dicit facturum Deum contra iustitiam, quam ipse statuit, si præmium merito denegaret: & q. 114. artic. 6. requirit ad meritum divinam ordinationem, etiam respectu Christi: hanc vero ordinationem, nos declaramus, esse promissionem sub conditione operis. Quæ insinuat in verbis illis. 53. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur: & eodem modo exponunt nonnulli Sancti, quos infra citabo, illud Psalmi 2. Postula a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & alia similia in hanc sententiam congerit Driedo supra artic. 2. Ex quibus potest hoc secundo confirmari, nam opera, quæ Christus nunc operatur in celo, ut, verbi gratia, amor Dei, & proximo rum oratio, &c. non sunt minoris dignitatis, quam essent similes actus, quos exercuit in statu vite: & tamen per illos actus meruit in via, & nunc non meretur in patria, quod referri non potest, nisi in promissionem & pactum Dei, quod solum pro statu vite fuit constitutum. Quod argumentum fieri etiam potest in animabus sanctis existentibus in sinu Abraham, vel in Purgatorio.

Dicetur fortasse hoc non solum provenire ex pacto Dei, sed etiam ex naturali conditione animæ humanæ, cui veluti connaturale est posse proficere, quamdiu est in statu vite mortalis. Respondeo, habere quidem hanc legem aliquod fundamentum & proportionem cum natura hominis: tamen per se non sufficere solam conditionem naturæ, nisi promissio Dei intercederet: tum quia illa circumstantia temporis, vel statû animæ in corpore, vel extra corpus passibile, aut impassibile, non variat dignitatem personæ, nec bonitatem operis: tum etiam, quia si Deus concederet animæ separatæ tempus aliquod ad bene operandum promittendo illi præmium, nihil illi deesset ad perfectionem meriti, & e contrario potuisset non concedere totum huius vite tempus ad merendum, sed ætatem aliquam definire, pro illo tempore præmium promittendo, sicut verum simile est Eliam, & Enoch, etiam si adhuc vivant in corpore mortali, non semper esse in statu merendi tam longo tempore. Quocirca, cum hæc moralia sint, non possunt in sola rei natura fundari, nisi intercedat ordinatio divina, signum ergo est hanc esse necessariam ad iustitiam meriti. Quod etiam tertio declaratur, nam si homo in puris naturalibus crearetur, & Deum amaret, ac bene moraliter viveret, haberet opera eius proportionem, & condignitatem cum naturali beatitudine, vel alio naturali præmio: & tamen non haberet illam propriam rationem meriti, quam nunc habent opera iustorum, quia reuera non deberetur illis corona iustitiæ, sicut nunc debetur iustis. Ac denique ex his, quæ inter homines accidunt, idem explicari potest, non enim vnus meretur ex iustitia mercedem ab alio, nisi aliquod genus pacti intercedat, ut supra citato loco q. 1. art. 2. expostum reliqui. Quocirca, seclusa promissione sub conditione operis condigni, non esset tam propria & perfecta ratio iustitiæ, sicut est, illa supposita; nam, sine illa esset tantum quædam decetia aut congrua proportio, quæ nomine iustitiæ significari solet, posita autem illa, intercedit necessitas iustitiæ, quæ non repugnat Deo ex tali suppositione, & intercedit aliquod ius proprium ad tale præmium ex parte merentis iuxta superius dicta quæst. 1. art. 2.

Hæcigitur conditio nihil minuit de perfectione iustitiæ, ut secunda sententia supra citata existimat: aliud est enim loqui de acceptatione: aliud de supposito promissione sub conditione operis, si proprie terminis utamur. Acceptatio enim intelligitur quasi posterior ipso meritorio opere, & quasi extrinseca & accidentaliter illi aduenire, & ideo nihil confert ad morales effectus, ut ratio supra facta probat: videtur enim hæc acceptatio respicere actum tanquam obiectum,

obiectum, quod supponit, & ideo illum neq. physicè nec moraliter mutat, sed talem illum acceptat qualis ipse est: at vero promissio sub conditione operis intelligitur antecedere opus ipsum, quod in tali promissione quodammodo fundatur & nititur, & ut sic conferre multum potest ad moralem æstimationem & efficaciam operis. Exemplum affari potest ex Adæ peccato, nam si omne pactum & legem Dei excludamus, illa transgressio soli Adamo nocere potuisset, postquam autem ex lege Dei constitutus est Adam veluti caput, quod pro se & posteritate sua legem accepit, cuiq. eodem modo promissio iustitiæ, vel comminationis mortis facta est: per transgressionem diuini pacti & legis de condigno meruit non solum sibi, sed etiam posteris suis odium, & inimicitiam Dei. Et simili modo diximus supra, potuisse Deum constituere aliquem puri hominem, qui in genere gratiæ esset caput aliorum hominum, & talem promissionem, vel pactum cum illo constituere, ut postquam homo in tali dignitate constitutus, verè alijs mereri ex iustitia, quia illa conditio personæ, & diuinum pactum, moraliter loquendo, multum conferrent ad moralem æstimationem & efficaciam operum. Sic ergo quando promissio sub conditione operis antecedit, & actio meritoria in illa fundatur, habet vim inducendi debitum ex iustitia, quā alias nō haberet. Et ratio reddi potest, quia morales actus à circumstantijs accipiunt valorem & efficaciam moralem, quod autem opus fiat ex dicta promissione, est quædam circumstantia ratione cuius tale opus ad iustitiam pertinet, & ideo inducere potest obligationem iustitiæ. Quæ ferè omnia supra citato ar. 2. indicauimus, ubi etiam explicui, quæ differentia sit inter promissionem simplicem seu absolutam, & onerosam, seu, quæ sit sub conditione operis: illa enim per se non inducit obligationem iustitiæ: sed fidelitatis, hæc vero, posita conditione seu expleto opere, infert iustitiæ obligationem. Explicui etiam eo loco, quomodo huiusmodi promissio nihil diminuat de perfectione iustitiæ: sicut in omni contractu, quod contrahentes liberè paciscantur, non tollit quin obligatio inde orta ad perfectam iustitiam pertineat, maxime cū opus ipsum proportionatum est mercedi & præmio, quod sub illius conditione promittitur.

Ex his ergo omnibus sufficienter concluditur, omnes conditiones ad perfectum meritum requisitas, in Christo Domino inuentas esse, atq. adeo potuisse mereri, ac denique de facto meruisse. Quæ assertio de fide certa est, quam ex Scripturis melius infra demonstrabimus ostendendo, quid sibi, & quid alijs meruerit. Nunc sufficiat definitio Concilij Trident. sess. 6. c. 7. docentis, Christum esse causam meritoriam nostræ iustificationis. Ratione etiam patet ex dictis, quia omnis viator gratus Deo, illi obediens, & studiosè operans propter ipsum, & ex gratia eius, meretur coram ipso, & hæc est vna ex magnis perfectionibus viatoris: sed Christus assumpsit statum viatoris, & erat gratissimus Deo, & optimè operabatur, &c. ergo meruit coram Deo: sine causa enim assumpsisset viatoris statum, & hac perfectione se ipsum priuasset.

Ex hoc vero vterius infert Alexand. Alens. 3. p. quæst. 16. mem. 2. non solum potuisse Christum mereri, & meruisse, sed etiam non potuisse non mereri, quia non potuerunt virtutes eius esse otiosæ. Quæ sententia, si de potentia ordinaria intelligatur, & supposito statu & modo operandi, quem Christus habuit, verissima est: quia supponimus, Christum habuisse liberum arbitrium, quod non potuit semper esse otiosum, & libera actione priuatum, esset enim hæc magna inordinatio, præsertim cum habuerit Christum præceptum interdum liberè operandi. Rursus libera Christi operatio non potuit nō esse honesta, cum praua esse non potuerit, nec ho-

A nesto sine priuata. Deinde talis operatio in Christo non potuit non esse proportionata ad merendum propter dignitatem personæ, ut magis ex sequenti sectione patebit: non ergo potuerunt opera Christi non placere Deo, & æstimari digna præmio. Ac denique cum ex lege ordinaria supponantur promissio & pactum, consequenter habuerunt necessario illa opera vim ad obtinendum præmium ex iustitia, atque ita non potuit in eis non esse completa ratio meriti. At verò si de potentia absoluta loquamur potuisset Christus ut homo priuari libertate, & consequenter potestate merendi: potuisset etiam Deus nullum præmium promittere operibus Christi etiam liberis, & consequenter ad nullum præmium illa ordinare vel acceptare, quia hoc contra nullam est virtutem, neque aliunde implicat contradictionem: & tunc, licet opera de se essent digna, & magni valoris, non tamen haberent completam rationem meriti. Sed hoc loco insinuat se quæstio alia, an potuerit Deus non acceptare Christi opera ad præmium. Hæc tamen dubitatio, & ex dictis facile expediti potest, & eam sufficienter tractavi suprè quæstio. 1. art. 2. ubi videri potest cum alijs, quæ hic possent desiderari: videlicet, an hoc Christi meritum fuerit infinitum: an ex perfecta iustitia, & an ex commutativa vel distributiva: & similia, quæ cum communia sint merito & satisfactioni, ibi prætermitti non potuerunt: cum vero eiusdem rationis sint in vtroque, hic repetenda non sunt.

SECTIO II.

Per quos actus Christus Dominus meruerit.

C Hæc quæstio solum tractanda est de actibus à voluntate elicitis. Suppono enim ex 1. 2. quæst. 20. & 21. proprium & formale meritum esse in actu elicto à voluntate: actus vero externos per se non addere meritum actui voluntatis, neque esse formaliter & intrinsece meritorios, sed solum per extrinsecam denominationem ab actu meritorio voluntatis, à quo imperantur, & extrinsece seu moraliter informantur, sicut etiam ab illo denominantur liberi & studiosi. Deinde suppono, sermonem esse de voluntate humana Christi, nam voluntas diuina non est capax meriti, ut per se constat, & sæpe dictum est.

Ratio vero dubitandi in hac quæstione est, quia radix totius meriti apud Deum est charitas, & amor ipsius Dei, hic autem in Christi voluntate non potuit esse meritorius, quia non erat liber, sed necessario consequetur visionem beatam: caruit ergo voluntas illa potissimo actu meritorio, & consequenter videtur etiam caruisse merito in omnibus actibus suis, quia, destructa radice & fundamento, cætera quoque destrui necesse est. Propter hanc difficultatem Theologi varie sentiunt. Quidam enim docuerunt, Christum Dominum non meruisse amando ipsum Deum, potuisse autem mereri, amando proximum, vel alia opera virtutis exercendo. Ita tenet aperte Alexand. Alens. 3. p. q. 17. mem. 1. in solutione argumen. & Scot. in 3. dist. 18. licet hanc sententiam non omnino sequatur, non tamen eam improbat: Et ratio esse potest, quam in principio tetigimus, addendo, meritum singulorum actuum virtutum non pendere ex merito ipsius actus amoris Dei: quia singuli actus studiosi, & præsertim supernaturales, per se sunt meritorij, dummodo supponant charitatē in operante, etiam si non supponant meritum in proprio actu ipsius charitatis. Hæc sententia facile defendi potest: tamē imperfectū quendam modum meriti ponit in Christo, & facile superatur difficultate tacta. Quam si aliter expedire potuerimus, non est cur Christo negemus perfectum meritum in ipso actu amoris Dei existens, quod omnes Theologi statim citandi admittunt.

Secunda

Alens.
Christus de
potestate or-
dinaria nō
potuit non
mereri, de
absoluta
priuati.

Alens.
Soto.

Altiſſod.
Gabr.
Scot.

Capreol.

D. Tho.

Palud.
Capreol.

Ferr.
Soto.
Viguer.
Medin.
Alens.
Durand.
Ioan. 14.

Obiectio

Respons.

Secunda ergo sententia dicit, Christum meruisse per actum amoris Dei beatificum ut sic, id est, ut terminatur ad ipsum Deum. Ita tenet Altiſſodorenſ. li. 3. sum. tract. 1. cap. 7. Gabr. dist. 18. q. vnic. conclu. 2. & idem videtur sentire Scot. ibidem §. in ista quaestione, quamquam in solutione ad secundum, contrarium indicare videatur. Tenet etiam Capreol. ibi in fine quaestionis, & existimat esse sententiam D. Thomæ, ibi q. 1. art. 2. ad 2. & de verit. q. 29. art. 6. ad 6. Sed hæc sententia niti non potest, nisi alterutro ex duobus fundamentis, scilicet, vel quia ille amor est actus liber & non necessarius, vel quia ad meritum non est necessaria libertas. Vtrumque autem existimatio falsum, ut in superioribus dixi, & ideo non video quomodo possit hæc sententia satis probabiliter defendi.

Dico ergo primò, habuisse Christum actum amoris Dei liberum, supernaturalem, & elicatum à charitate, & ab amore beatifico distinctum, & illo actu perfectissimè meruisse. Ita intelligo sententiam D. Thomæ hic solutione ad primum dicentis, meruisse Christum per charitatem non in quantum erat charitas comprehensoris, sed in quantum erat viatoris: ubi de charitate loquitur, prout terminatur ad Deum. Et nō potest exponi de vno, & eodem actu charitatis Dei, ut sub vna ratione sit meritori⁹, & non sub alia: quia non potest idem actus numero, prout tendit in idem indiuisibile obiectum, atque adeo secundum eandem indiuisibilem entitatem, esse liber & necessarius, quia hæc duæ proprietates includunt contradictionem: ergo non potest idem actus indiuisibilis esse meritorius, ut est comprehensoris, & non ut est viatoris. Præsertim, quia ille actus, licet materialiter, ut ita dicam, potuerit dici viatoris, quia fuit in Christo etiam eo tempore, quo fuit viator; formaliter autem propriè nō potest dici pertinuisse ad Christum ut viatorem: intelligendus ergo est D. Thom. de charitate operante per diuersos actus, quorum alter consequitur visionem beatam, & ut sic dicitur charitas comprehensoris, alter vero versatur circa Deum, & ut cognitur per scientiam infusam, quæ ut sic dicitur charitas, ut viatoris. Et eandem sententiam indicat D. Tho. infra quæst. 34. artic. 3. ubi inquit, Christum fuisse sanctificatum secundum proprium motum liberi arbitrij in Deum, qui motus, inquit, meritorius est. Idem colligitur ex quæst. 29. de verit. art. 5. ad 6. & sequuntur Thomistæ, Palud. in 3. d. 18. quæst. 2. art. 2. & sumitur ex Capreolo in 1. dist. 1. quæst. 3. circa finem; ad argumenta contra quartam conclusionem; tenet etiam Ferr. lib. 3. contra Gent. cap. 62. ad finem, Scot. lib. 3. de Nat. & gra. cap. 7. Viguerius in Instit. Theol. cap. 20. Medina hic. Idem sentit Durand. dist. 18. quæst. 2. Et ratio, quæ ex dictis colligitur, est, quia Christus meruit amando Deum, ut videtur indicari Ioan. 14. in illis verbis: *Ut cognoscat mundus, quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* Sed non meruit per amorem necessariū: ergo per amorem liberum. Et confirmatur, quia Christus potuit habere hunc actum liberum amoris Dei: sicut enim duplici scientia supernaturali illum cognoscebat, ita poterat duplici actu amoris illum amare.

Dices, non esse eandem rationem scientiæ, & amoris: quia actus scientiæ differunt specie, quia per diuersa media attingunt Deum, actus vero charitatis non videntur posse specie differre, cum sub eadem ratione summi & supernaturalis boni attingat Deum, prout in se est: si autem solo numero differunt, vel non possunt simul esse, vel saltem non est cur multiplicentur simul in eadem voluntate, alias eadem ratione possent in infinitū multiplicari. Sed hoc altero ex duobus modis probabilibus dissolui potest. Primus est, dicendo actus illos differre specie, quia actus amoris beatifici tendit in Deum pro-

pter omnem perfectionem & rationem, propter quam amabilis est: nam tota illa per visionem beatam distinctè, & clare videtur, & proponitur volutati, at vero amor, qui consequitur scientiam infusam, vel tantum fertur in Deum sub speciali aliqua ratione boni, ut iustitiæ, misericordiæ, &c. vel solum sub ratione summi boni, quasi confuse cognita, & non distinctè propolita. quatenus in se continet omnem bonitatem, & perfectionem. Quæ diuersitas satis esse videtur ad diuersitatem specificam illorum actuum. Secundus modus est, illos actus esse tantum numero diuersos, quia tendunt in idem obiectum diuersis vijs, seu diuersis modis applicatum, & modis etiam diuersis, scilicet, necessariis ac libere, idque non ex aliqua inadvertentia, seu accidentè, sed per se & ex perfecta cognitione, & duplici modo intrinseco, ac connaturali voluntatis: & quia illi modi tantum sunt duo, ideo illi actus amoris non plures multiplicantur. Quod autem duo accidentia solo numero distincta, possint saltem supernaturaliter esse in eodem subiecto, nullum est dubium: quin potius etiam naturaliter contingere potest, ut hæc accidentia, quæ respiciunt extrinsecum terminum vel obiectum, possint multiplicari numero in eodem subiecto. Quis autem horum modorum probabilior sit, in materia de charitate ex professo disputandum est, pendet enim ex illa quaestione, an actus amoris Dei in via, & in patria specie differant.

Dico secundò, meruisse Christum per actum charitatis proximorum. Est communis Theologorum, & certa, quia in illo actu concurrunt omnia necessaria ad meritum. Solum est notandum, hunc amorem proximi, duplicem intelligi posse, vnum consequentem scientiam infusam, & de hoc nulla ratio dubitandi esse potest, quin fuerit meritorius, præsertim suppositis his, quæ de amore Dei diximus. Alius vero potest intelligi amor proximi consequens visionem beatam, nam cum anima Christi in Verbo videat omnia, videt etiam proximos, & omnes rationes amandi illos: unde non est dubium, quin ex vi illius cognitionis, illos amare possit ex charitate. Dubitari ergo potest, an etiam hic actus fuerit in Christo meritorius; & ratio dubitandi sumenda est ex conditione libertatis, quia nulla alia potuit illi ad meritum deesse, ut per se manifestum est. De libertate autem merito dubitatur, quia anima Christi eodem motu charitatis, quo ferebatur in Deum clare visum, ferebatur etiam in proximum visum in Deo; ergo secundum vtramque rationem erat actus illi necessarius: ergo neutra ratione potuit esse meritorius. In hac re tres occurrunt dicendi modi. Primus est, illum amorem proximi fuisse eundem actum cum amore beatifico Dei, & nihilominus fuisse meritorium, quia est liber, ut terminatur ad proximum, licet, ut terminatur ad Deum, sit necessarius. Quæ opinio supponit quidem, eundem actum dilectionis Dei extendi ad proximos, non tamen secundum eandem indiuisibilem entitatem: quia hoc repugnat entitati creatæ & finitæ, cum obiecta sint diuersa, & inter se non necessario connexa in ordine ad actualem amorem. Intelligi ergo debet actus ille extendi ad creaturas secundum reale augmentum, seu reale extensionem eiusdem actus: & hac ratione fieri posse, ut ille actus, qui secundum se, & ut terminatur ad primum obiectum, est necessarius, habeat augmentum, seu extensionem liberam ad secundarium obiectum. Propter augmentum autē illud de immutabilitate illius actus, dicunt aliqui posse actum esse liberum, & immutabilem, sicut videre licet in voluntate Dei, quæ libere se determinat ad aliquod obiectum, & in eadem determinatione immutabilis est. Sic inquitur intelligi potest, animam Christi in primo instanti suæ creationis libere dilexisse proximos illo actu, & tamen in

men in actuali dilectione immutabilem perman-
fisse, solum quia natura illius actus talis est, ut sit im-
mutabilis.

Nullus a-
bus crea-
tus liber, qd
immuta-
bilis.

Sed licet hoc acutè dictum sit, non tamen conse-
quenter dictum videtur. Primò quidem, quia vol-
untas Christi non maiorem necessitatē habuit per-
seuerandi semper in illa actuali dilectione proximi,
quam habendi illam in primo instanti, quia neq; ab
obiecto, neque à Deo ipso necessitatem patiebatur:
referre autem hanc necessitatem in solam naturam
illius actus, est gratis dictum, & est quædam petitio
principij: nam, cum ille actus sit quid creatum, ex
hac parte non est immutabilis, in quo differt mul-
tum ab actu increato diuinæ voluntatis: & cum a-
lias sit actus potentie liberæ, & vultu circa obie-
ctum, quod non infert potentie necessitatem, neq;
etiam ex sua specifica ratione immutabilis est: non
est ergo natura sua immutabilis. Deinde, quia si
Christus in primo instanti libere dilexit proximos
illo actu: ergo potuit non diligere: demus ergo susti-
nuisse pro aliquo tempore illum actum, seu exten-
sionem eius, nonne poterat postea incipere diligere
proximos illo actu? certè non videtur id probabili-
ter posse negari, quia si in principio id potuit, eum nō
postea, cum ille actus capax sit illius augmenti, &
ipsa potentia semper retineat vim & libertatem ad
efficiendum illum. Quod si potuit Christus post al-
iquid tempus incipere proximos diligere per illū
actum: ergo ille actus de se mutabilis est secundum
illud augmentum: ergo pari ratione mutari posset
per cessationem ab actuali proximorum dilectione.
Denique ille actus, prout terminatur ad proximos,
non pertinet ad essentialem beatitudinem, neq; ha-
bet necessariam connexionem cum actuali amore
Dei, potest enim perfectè amari Deus, quamuis pro-
ximus non semper actu ametur, sed interdum tan-
tum in habitu: non est ergo inconueniens (supposita
illa sententia) admittere huiusmodi mutationem
possibilem in illo actu. Nec sequitur necessariò idē
dici posse de visione beata, quia per illam videntur
creaturæ in Deo ex vi visionis ipsius Dei, vnde non
posset fieri mutatio in ipsa visione, vt terminata ad
creaturas, quin fieret in eadē vt terminata ad Deū:
actus vero amoris non extenditur ad creaturas ex
necessaria connexionē obiectorum, sed ex libera ef-
ficacitate voluntatis, vt dictum est.

Obisatio.

Sed adhuc obijci potest, hoc non esse satis, vt ille
actus vt sic sit meritorius, quia non est actus viato-
ris, vt viator est, cum fundetur in scientia beata: de
ratione enim meriti esse videtur, vt formaliter sit
actus viatoris vt sic. Respondetur. Hoc argumento
probaretur, omnes actus fundatos in scientia infusa
non esse meritorios, nec viatoris vt sic: quia ipsa
scientia infusa aliquo modo consequitur scientiam
beatam. Dico igitur, vt actus sit meritorius, satis es-
se, vt sit bonus, liber, & in persona grata in via exi-
stente: vnde supponendo, eandem personam simul
esse comprehensorem, & viatorem, non repugnat
merito, vt aliquo modo fundetur in ipsa visione
comprehensoris, sed solum repugnat illi, vt forma-
liter ac per se pertineat ad statum comprehensoris
vt sic. Vnde sicut scientia beata existens in viatore
potest esse ratio prophetandi: ita etiam potest esse
principium vel fundamentum merendi. Et dici po-
test ille actus viatoris vt sic, quia ipsa visio non po-
test ad illum actum, vt meritorius est, deferuire, nisi
prout est in viatore.

Responsio.

Hic modus dicendi, supposito vno principio, in
quo fundatur, satis probabiliter procedit, satisque
consequenter, atque ita mihi aliquando placuit. Iam
verò existimo, principium illud esse falsum, quia in
actibus voluntatis, vel intellectus, non est extensio
illa ad plura obiecta materialia, per compositionem
& vnitionem realium partium distinctarū, sed aut
actus terminatur ad vnam tantum rem, vel, si ter-

minatur ad plures, id habet ex perfectione, & emi-
nentia suæ indiuisibilis entitatis, quod supra quæsit.
10. tractando de visione beata Christi Domini, à no-
bis probatum est, & omnia ibi adducta eadem, vel
maiori ratione locum habent in hoc actu volunta-
tis, quia illæ duæ res, scilicet, Deus & proximus,
minus necessariam connexionem habent in ordine
ad amorem, quam in ordine ad visionem: vnde, si
illa entitas amoris, quæ terminatur ad proximum,
est in re distincta ab alia, quæ terminatur ad Deum,
non potest intelligi, quo vniantur, aut quomodo
ad componendum vnum actum coniungantur: nō
ergo distinguuntur partialiter, federunt actus di-
stincti. Hoc autem principio supposito, apertè se-
quitur, non posse eundem actum, secundum aliquid
sui esse necessarium in ordine ad Deum, & secun-
dum aliquid aliud re ipsa distinctum & separabile,
esse liberum in ordine ad proximum. Dicendum
ergo erit, aut non amari proximum, etiam visum
in Deo, eodem actu, quo amatur Deus, quod est pro-
babile, vt statim dicam; aut certè, si amatur eodem
actu, illum esse indiuisibilem, & consequenter esse
secundum se totum necessarium, & ideo non esse
meritorium, etiam prout ad proximum termina-
tur. Dices, eundem actum entitatiue indiuisibilem
posse terminari ad vnum obiectum necessarium, &
ad aliud liberè, nihil ei addendo, ratione liberæ ter-
minationis, vt constat in actu increato, voluntatis
diuinæ. Respondetur, hanc eminentissimam per-
fectionem esse propriam diuini actus increati, &
infiniti, neque posse cum fundamento attribui a-
ctui creato, & finito. Quod enim Deus illum eta-
ctu, quo se necessario amat, possit libere amare, &
non amare creaturas, nulla re illi addita, vel sub-
tracta, est vnum ex difficilissimis mysterijs diuinæ
infinitatis, adeo vt nonnulli Theologi, quia illud
non intelligunt, nec reuelatum ex pre se inueniunt,
illud non credant. Qui ergo credibile est, hanc per-
fectionem communicari actui creato, vt idem om-
nino manens possit terminari ad solum Deum ex
necessitate, libere vero possit extendi, vel non ex-
tendi ad proximos, nihil ei addendo, vel subtra-
hendo?

Propter hæc ergo est secunda sententia, quæ ne-
gat, Beatos amare Deum & proximum eodem actu
numero, sed diuersis, atque ita animam Christi ex
visu solius visionis beatæ, qua videbat Verbum, & pro-
ximos in Verbo, habuisse vnum actum, quo neces-
sariò diligebat Deum, & alium, quo libere proximos
amabat, atq; hoc modo meruisse per amorem pro-
ximorum consequentem visionem beatam, ita sentit
Scot. in 3. distinct. 18. quæst. vnica ad argumenta,
& sequitur Med. hic articu. 3. dub. 2. & est probabilis
opinio.

Tertia verò sententia est, Christi animam ex vi
visionis Verbi & proximorum in Verbo, duplici-
ter potuisse diligere proximos; primo, vt obiectum
secundarium simul ac vno indiuisibili affectu cum
Deo ipso directè ac primariò amato eodem actu: se-
cundò, vt obiectum materiale adæquatum talis ac-
tus. Quod enim prior modus sit possibilis, suppo-
nitur ex prima Secundæ. q. 12. & 2. 2. q. 26. & infra q.
25. tractando de adoratione, constabit in motu ado-
rationis similes actus reperiri. Et declaratur breui-
ter, quia, cum charitas inclinet ad amandum pro-
ximum, vt rem quandam Dei, si intellectus simul
proponat, vt obiectum summe amabile, tam in se,
quam in proximo, seu tam amando ipsum, quam om-
ne id, quod est aliquo modo bonū eius, nihil ve-
tare videtur, quominus volūtas vnico impetu fera-
tur in hoc totū obiectum per modum vnius: & hoc
est ferri vno actu indiuisibili. Quod si hic modus ac-
tus, & dilectionis ex se nō repugnat, exerceri poterit
à Beato ex vi visionis beatæ, quia per illā perfectissimæ
& vnitissimæ præstatur totum illud obiectum
& aliud.

& aliunde voluntas perfecta habet vires ad talem actum elicendum. Rursus, quod alter actus dilectionis proximi sit possibilis, qui solum versatur circa proximum ut rem dilectam, & materiam, circa quam, licet ratio sic amandi sit Deus, nullus ferè dubitat, imò hic est frequens, & vñtatis modus diligendi proximum ex charitate, quia non est necesse, ut ratio amandi sit semper directè amata, sed solum ut terminus alicuius habitudinis, ut patet in fine, & medio, quod propter finem diligitur; & aliunde constat, proximum esse sic amabilem ex charitate propter Deum; est ergo hic actus possibilis ex se: ergo etiam in anima vidente Deum erit possibilis, non obstante priori actu, quia & distincti sunt, & vnus alteri non repugnat. Primum patet ex dictis, quia non possit hic actus circa solum proximum directè versari, nisi esset distinctus. Item, quia hic actus aliquid entitatis addit: ergo non potest in eundem actum cum priori coalescere. Itē, quia hic actus supponit alium completum & perfectè terminatum ad totum suum obiectum; cur ergo vnietur illi? Secundum vero patet, quia nulla ratio talis repugnantiae cogitari, aut fingi potest.

Hoc ergo supposito, certum est, posteriorem actum non esse necessarium sed liberum, atque ita esse meritorium; de priori autem videtur probabile, esse necessarium simpliciter quoad totam suam entitatem, quia indiuisibilis esse supponitur, & consequenter non potest secundum aliquid sui necessario elici; quin totus & secundum omnem suam habitudinē sit necessarius. Vnde, licet proximus, spectata conditione talis obiecti, non necessario diligitur, tamen ex parte talis actus necessariò diligitur, quia simul cum Deo necessariò dilecto amatur. Itē per talem actum videtur Deus perfectiori modo diligi, saltem extensius seu entitatis, quia non solum quoad intrinsecam, sed etiam quoad extrinsecam bonam eius, & quoad omne id, quod ad ipsum pertinet, amatur; & ideo ratione perfectioris amoris Dei, poterit talis actus esse necessarius, quia, cum charitas Beati naturaliter operetur circa Deum, agit quantum potest, & ideo perfectissimum actum elicit, tam intensius, quam entitatis. Atque ita sit, ut talis actus, etiam ut terminatur ad proximum, meritorium non sit.

Dices. In quo ergo distinguitur prior amor proximi, ab illo, quem exercere potest anima Christi ratione seipsum infusa, amando proximum propter Deum, prout per scientiam, vel prudēciam infusam amandum esse iudicat? Responderi potest dupliciter. Primò, negando, hos actus esse distinctos, per se loquendo, si eodem tempore, & circa idem omnino obiectum, seu circa eundem proximum exerceantur: quia nulla est ratio distinguendi illos, nam sola distinctio cognitionum, per quas idem obiectum applicatur, non videtur sufficere, quando alias in obiectis, & in modo tendendi, est omnimoda similitudo, seu conuenientia. Vnde consequenter sit, non alia ratione dici posse, meruisse Christum per actum dilectionis proximi consequentem scientiam beatam, nisi quia ad illum actum sufficere poterat scientia beata, quamuis etiam infusa satis esse possit, & fortasse Scotus nō aliud sensit. In hoc autē sensu etiam est probabile, amorem Dei meritorium, qui consequatur scientiam infusam, potuisse exerceri ex vi solius scientiae beatae, simul cum amore necessario, sub ratione tamen aliqua, aut modo minus perfecto. Secundo responderi potest, illos actus amoris proximi esse numero diuersos, quia per illos tendit voluntas in obiectum diuersis modis applicatum, sed quia hoc difficile creditū est, prior responsio verisimilior videtur.

Dico tertio, meruisse Christum per actus omnes virtutum infusarum, quos liberè exercuit. Est certissima, sic enim meruit per actum obedientiae, ut

testatur Paul ad Philip. 2. & per actum religionis, ut orationis, &c. & ad eundem modū meruit per passionem suam, quatenus illa erat actus charitatis Dei & proximi, & religionis (erat enim sacrificiū quoddam) & misericordiae, iustitiae, obedientiae, ac ferè virtutum omnium. Et ad eundem modum philosophandum est de omnibus actibus Christi.

Dico denique quarto, meruisse Christum per omnes actus liberos suae voluntatis, etiam si illi fuerint ordinis naturalis, ut sunt amor naturalis Dei, & actus aliarum virtutum moralium acquiritarum. Probatur, quia omnes illi actus erant honesti, & Christo referebantur in supernaturalem finem, & quamuis non referrentur, sola dignitas suppositi deificantis illos, satis esset, ut haberet omnem proportionem, & valorem ad meritum. Sicut enim Christi humanitas per ipsam vnionem ita deificatur, & sanctificatur, ut ratione illius debeantur illi alia dona (etiam ipsa gloria) tanquam connaturalis proprietates: ita omnis actus bonus humanitatis vnitae, etiam si secundum se esset ordinis naturalis, tamen ratione vnionis erat Deo gratissimus, & dignus quocunque prämio supernaturali: quia dignitas illius personae magis ad hanc dignitatem confert, quam quāuis alia conditio actus, & quā relectio operantis ad extrinsecum finem, quae simpliciter necessaria non est ad talis actus valorem, & dignitatem.

Sed obijciunt quidam, nam prämium est in sua substantia naturale: ergo actus naturalis non potest esse condignum meritum eius. Respondetur, negando consequentiam, quia in nobis bona opera moralia, licet naturalia sint, sunt merita de condigno supernaturalis gloriae, non quidem ex se, sed quia per gratiam eleuantur & dignificantur, vel immediate, ut quidam volunt, vel saltem media aliqua relatione supernaturali charitatis. In Christo vero, licet haec relatio de facto non defuerit, sola dignitas personae, & gratia vnionis, ob excellentiam eius ad hoc sufficeret. Et ratio est in superioribus tacta, quia dignitas meriti nō fundatur in physica dignitate, sed in valore morali, quem participare potest actus a gratia vel forma supernaturali, etiam si ipse naturalis sit.

Atque hinc colligitur (quod suprà haec remissimus) licet in Christo nullum esset donum gratiae creatae, nec supernaturalis cognitio, sed sola vnio, potuisse in illo esse condignum meritum cuiusvis supernaturalis praemij, intercedente sufficiente ordinatione diuina, seu promissione sub conditione talis operis. Quia in illo opere reuera esset sufficiens valor & dignitas. Nec oportet, quod ipse operans semper cognoscat prämium, quod suo actu meretur, nec quod speciali ac propria relatione suum actum referat in tale prämium. Nam, licet fortasse in humana iustitia id necessarium sit, nō tamen apud Deum, quia eius ordinatio, & promissio sufficit propter efficaciam & supremum dominium voluntatis eius, quae, ut obligationem inducat, vel ius conferat, non indiget alterius acceptatione, vel consensu, sed solum ut conditio operis habentis sufficientem valorem impleatur. Atque in nostris meritis apud Deum saepe contingit, neque enim necesse est, ut opus nostrum in prämium referamus.

SECTIO III.

Quo tempore Christus meruerit.

Tria in hoc dubio desiderari possunt. Primum, quando Christus mereri incepit. Secundum, quo tempore durauit in actuali merito. Tertium, quando posuit finem, & terminum merito suo.

Circa primum, fere omnes Theologi cōueniunt, Christum incepisse mereri à primo instanti suae incarnationis. Quamquam enim Durandus in 3. dist. dicitur 18. q. 2.

Palud.

Alenf.

Marfil.

18. q. 2. & ex parte Palud. ibid. q. 2. art. 2. in dubium hoc reuocent, simpliciter tamen negare non audent. Et ratio, quia eos ad dubitandum mouit, difficultas non est, ut statim ostendam. In explicando autem modo huius inceptions, nonnulla est diuersitas: nam Alexan. Alenf. 3. p. q. 16. memb. 2. artic. 1. dicit, meritum Christi inceptum in illo instanti, tantum extrinsece: quia in illo instanti Christus non meruit, & immediate post illud meruit. Quam sententiam non solum falsam, sed etiam impossibilem existimant Marfil. & alij. Sed an possibile sit, actum immanentem seu meritorium illo modo incipere, philosophica potius quam Theologica controuersia est, & ideo illam prætermitto: quanquam iudico minime repugnare. Quidquid tamen de possibilitate sit, sine vltimo fundamento, vel probabiliter tribuitur talis modus inceptions merito Christi: quia cum actus meritorius in instanti perfici possit, si potuit Christus inchoare suum meritum statim post conceptionem suam, potuit etiam in ipso instanti conceptionis, non extrinsece tantum, sed intrinsece, efficiendo actum in illo instanti: quia quando operatio est momentanea non oportet, ut sit tempore seu duratione posterior, quam sua causa.

Quocirca dicendum est primo, Christum Dominum intrinsece incepisse mereri à primo instanti Incarnationis suæ, ita ut in illo instanti habuerit perfectum meritum. Ita D. Thom. infra q. 34. art. 3. & in 3. dist. 8. q. vnica, art. 3. ubi Magister idem docet, & communiter Theologi. Bonauent. art. 1. q. 1. Ricard. art. 1. q. 2. Scot. Gabr. & alij. Marfil. q. 2. art. 1. concl. 4. Et colligi potest ex ad Heb. 10. ubi citantur, & de Christo exponuntur verba Psal. 39. *Hosiam & oblationem nolui, corpus autem adaptasti mihi, usque ad illud. In capite libri scriptum est de me, ut faciam (Deus) voluntatem tuam: quæ verba inquit Paul. dixisse Christum ingredientem mundum. Et concludit, in ea voluntate nos esse sanctificatos: ingressus autem Christi in mundum esse intelligitur in ipsa carnis assumptione, ut recte Anselm. & D. Thom. expofuerunt, iuxta illud Ioan. 16. *Exiui à Patre, & ueni in mundum, utique per Incarnationem, per quam dicitur primogenitus introduci in orbem terrarum, ad Heb. 1. Igitur in ipso ingressu, atque adeo in ipso puncto Incarnationis, habuit Christus voluntatis actum ad nostram sanctificationem sufficientem, atque adeo meritorium. Ratione etiam conuincit potest, quia in primo instanti, sicut habuit actum visionis beatæ, ita potuit habere actum scientiæ infusæ (de quo sine causa dubitat Durand. quia in usu illius scientiæ neq. pendebat à corpore, neque à phantasmatis, neque à discursu aliquo, neque successione temporis, ut supra q. 11. latè ostensum est: ergo potuit in eodem instanti liberum actum voluntatis elicere circa obiecta per illam scientiam representata. Itaque, si actum considerauit DEI bonitatem, & beneficia suæ humanitati collata, potuit illum ex charitate libere diligere, eique gratias agere, & similiter cognoscendo voluntatem Patris esse, ut se in morte pro redemptione hominū offerret, potuit statim obedire, acceptando mortem, ac voluntarie se pro hominibus offerendo. Posita enim in intellectu sufficienti scientia & iudicio, voluntas non indiget successione temporis ad libere amandum, vel eligendum, potuit ergo Christus mereri in primo instanti: ergo meruit. Probatur hæc vltima consequentia: tum quia quod perfectius est, Christo est tribuendum, perfectius autem est semper esse in actu secundo, quam in solo actu primo, ut per se constat: tum etiam, quia habebat summam gratiam impellentem voluntatem eius ad huiusmodi meritum, & nihil erat, quod eam retardaret: tum denique quia Angeli hac ratione sese statim in primo instanti creationis suæ conuerterunt in Deum, & per eam conuersionem gloriam meruerunt, ut frequenter Theologi sentiunt. Et de hominibus docet D. Fr. Suarez, Tom. 1.**

Tho. debere se conuertere in Deum, se & omnia sua in eum referendo, statim ac ratione & libertate uti possunt: quod siue in præceptum cadat, siue non, tamen non est dubium, quin sit melius & perfectius: ergo Christus, qui bene omnia fecit, quam primum potuit libere se conuertere in Deum per amorem & obedientiam, statim sine mora perfecit, nescit enim tarda molimina Spiritus sancti gratia. Denique quia Christus nunquā profecit in statu virtutis, aut meriti, ut supra quæst. 7. latè ex Patribus ostendimus, multum autem profecisset, si prius nullum habuisset meritum, & postea illud habere inciperet.

Circa secundum dicendum est, Christum Dominum continue, & sine intermissione vlla meruisse à primo instanti conceptionis suæ, usque ad instantem mortis. Hanc conclusionem indicant Theologi cum Magistro in 3. dist. 18. & Alenf. supra, Bonauent. in Breuiloqui. p. 4. c. 7. Caiet. infra q. 34. art. 2. qui bene explicat, ad perfectionem Christi pertinuisse, ut virtutes eius nunquam fuerint otiosæ, neq. in actu primo tantum: quanquam enim non semper in eodem numero actu libero perseuerauerit (id enim dicere non est necesse, nec verisimile) semper tamen transibat ab vno actu ad alium, & nunquam ab actu ad non actum: ad hunc enim modum operantur Angeli, quibus ipse similis fuit in operando per scientiam infusam. Vnde etiam supra ostendimus in q. 11. semper fuisse in actu ali consideratione huius scientiæ, est autem eadem vel maior ratio de actibus voluntatis, qui magis ad virtutis perfectionem pertinent. Cum igitur hoc sit magis consentaneum perfectioni Christi, & nulla sit repugnancia, vel difficultas, ita de illo sentiendum est. Vnde nullum inuenio Theologum, qui contrarium docuerit. Occurrebat vero statim quæstio, quia videretur sequi, merita Christi aucta fuisse per huiusmodi continuationem, seu multiplicationem actuum. Sed hæc quæstio satis tractata est, & expedita supra q. 1. art. 2. ubi videri potest, ne earundem rerum proluxa repetitione tædio lectorem afficiamus.

Dico tertio circa tertium punctum, Christum Dominum ab instanti mortis suæ, nihil amplius vltra meruisse. Hæc conclusio est communis Theologorum, & ita certe ut sine temeritate in dubium reuocari non possit: eam docet expresse D. Thom. hic ad 1. ubi inquit, Christum hunc non esse in statu merendi, quia non est viator: idem docet infra q. 50. art. 6. ad 2. § 6. art. 1. ad 3. § 7. art. 9. ad 1. & in 3. d. 18. artic. 2. ad 2. & 3. & in 4. d. 15. q. 4. art. 6. q. 2. ad 3. Gabr. in 3. d. 18. q. vnica ad finem. Scot. Durand. Bonauent. Ricard. Maior, & Marfil. locis supra citatis, qui inter conditiones necessarias ad Christi meritum ponunt statum viatoris. Idem docet Sorus in 4. d. 1. q. 3. articulo. 5. ubi in particulari dicit non solum post resurrectionem, sed etiam animam separatam Christi in triduo non meruisse. Ratio autem prima & præcipua huius conclusionis sumenda est ex generali lege à Deo statuta, ut homines quamdiu in hac vita viuunt, mereri possint, tempus autem merendi cum ipsa vita finiatur. Est enim tempus huius vitæ hominibus concessum, ut in eo lucrari possint, & quasi in stadio currere, seu in agone contendere, ut postea possint comprehendere, & incorruptam coronam accipere, ut dicitur 1. ad Corinth. 9. & ideo Eccles. 9. monet Sapiens. *Quodcumque potest agere manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia est apud inferos, quo tu properas: quod ut Hierony. exponit, intelligendum est de opere meritorio, & de scientia, & sapientia, prout illi deferuiunt. Cum enim loquatur Sapiens (ut idem Hierony. notat) generatim de inferno, qui animas purgatorij, & eo tempore animas sanctorum Patrum continebat, negare non potuit, simpliciter esse in inferno charitatem, & bona opera: necesse est ergo, ut de opere meritorio loquatur. Et ideo ibidem*

Christum
toto vita
mortalis
tempore, abf-
que vlla in-
termissione
meruisse.
Magist.
Alenf.
Bonauent.
Caiet.

D. Thom.

Gabr.
Scot.
Durand.
Bonauent.
Ricard.
Maior.
Marfil.
Sorus.

Tempus me-
rendi, cum vi-
ta finitur.

1. Cor. 9.

Eccles. 9.

Hierony.

Ggg

ait

Gregor.

Eccles. 14.
18.

Concil. Trid.

Matth. 25.

Luc. 16.

Theophyl.

Euthym.

2. Cor. 5.

August.

Galat. 6.

Hieronym.

1. Corin. 6.

Hieron.

Obiectio.

Responsio.

Iohann. 9.

Chrysost.

Augustin.

Hieronym.

Gregor.

Obiectio 2.

Origen.

Respon.

D. Thom.

ait mortuos non habere ultra mercedem: & ita ex-
posuit hunc locum etiam Gregor. lib. 4. Dialog. c.
39. Et ideo in Scriptura semper retributio operum
dicitur esse in ordine ad opera huius vite, ut Eccles.
14. 18. Facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique, se-
cundum vias suas: & c. 14. Ante obitum operare iustitiam:
& c. 18. Ante iudicium, quod, scilicet, in morte fit, para
iustitiam tibi: & ita inferius subdit. Ne verearis usque
ad mortem iustificari, id est, in iustitia crescere, ut ex-
posuit Concil. Trident. sess. 6. cap. 10. nec sine causa
additum est: Usque ad mortem, sed ut denotetur il-
lum esse merendi terminum. Et ideo Matth. 25. in
parabola de quinque talentis, unusquisque recipit
prout lucratus fuerat, ante rationem à Domino po-
stulatam, postulat autem in morte. Et simile vi-
dere est in parabola de villico iniquitatis, Luc. 16. ut
ibi Theophyl. & Euthym. suo capite 58. indicant:
hinc etiam Paul. 2. ad Corinth. 5. unumquemque ait
esse iudicandum, prout gessit in corpore: ut August. no-
tauit libr. de Prædestin. Sanct. cap. 12. & ideo monet
ad Galat. 6. ut, dum tempus habemus, operemur bonum,
quia, ut ibi prædixerat, Quæ seminaueris homo, hæc &
meret, ut recte Hieronym. aduertit: & propter hanc
fortasse causam vocavit Paul. 1. ad Corinth. 6. tem-
pus hoc, tempus acceptabile, & diem salutis, quia ut
Hieronym. inquit, tempus sementis est præsens vite,
quam currimus: cum ista vita transierit, operandi, id
est, merendi, tempus aufertur. Est ergo sine dubio
hæc generalis lex à Deo statuta, ut homines possint
in hac vita mereri, & non amplius, ut ex omnibus
citatis Scripturæ locis Patres illam exponentes do-
cuerunt.

Dicit vero fortasse aliquis, hanc regulam & legem
positam esse pro puris hominibus, non tamen com-
prehendisse Christum, qui propter excellentiam
personæ suæ videtur in omni statu posse mereri. Sed
hec exceptio plus videtur esse quam temeraria, quia
est contra torrentem Theologorum omnium, &
contra generalem canonem Scripturæ, sine illa Ec-
clesiæ, vel Patrum autoritate. Quin potius nonnul-
li Patres exponentes ad hoc propositum verba illa
Christi Iohann. 9. Me oportet operari: opera eius, qui misit
me donec dies est: venit mox, quando nemo potest opera-
ri: per noctem mortem interpretantur, postquam
nemo meritorie operari potest: & cum Christus lo-
queretur de seipso, seipsum sub negatione vniuer-
salis comprehendit. Quæ expositio colligitur ex
Chrysost. homil. 55. in Iohann. Aug. tracta. 44. in Iohann.
Hieronym. sup. Eccles. 9. & ad Galat. 6. Greg. lib. 4.
Dialog. c. 39. Orig. homil. 3. in Psal. 36. ubi ad hoc varia
Scripturæ testimonia in sensu mystico accom-
modat. Aliter dici potest, hanc legem, quod status
merendi solum daret pro tempore huius vite, intel-
ligendam esse, ut quis possit sibi mereri, non vero
ut possit mereri aliis: cuius ratio reddi potest, quia
post hanc vitam homo recipit præmium sibi debi-
tum, & ideo non potest ultra sibi mereri, cum sit
constitutus in termino. Hoc autem non obstat, quin
possit mereri aliis, quinondum in termino consti-
tuti sunt: poterit ergo Christus etiam nunc mereri
saltem aliis: nam & nonnulli Theologi docuerunt
posse beatos mereri saltem de congruo, quo modo
interdum locutus est D. Thom. in 4. distinct. 21. q. 1.
art. 3. ad 4. ubi de animabus purgatorii loquitur. Si
ergo alij Beati possunt de congruo mereri, poterit
Christus de condigno. Sed hæc eualio non est ma-
gis probabilis, quam præcedens, quia Scriptura abso-
lute & sine distinctione loquitur de merito, & San-
cti ac Theologi ita illam interpretantur, præsertim,
agentes de proprio merito de condigno & de iusti-
tia. Si autem distinctio data admitenda esset, non
solum de Christo, sed etiam de cæteris beatis con-
cedendū esset, esse nunc in statu, in quo possunt me-
reri aliis, eo modo, quo in via poterant: ergo pari ra-
tione possent sibi mereri de condigno quicquid il-

lis deesset: nam status beatitudinis & termini solum
posset impedire meritum quoad ipsum terminum
seu quoad beatitudinem essentialē, non vero quoad
accidentale complementum nodum comparatum.
Sequeretur ergo primo, adhuc posse Christum sibi
mereri exaltationem & manifestationem sui nomi-
nis, quam nondum est plene affectus. Sequeretur
secundo, posse animas beatas mereri de condigno
gloriam accidentalem, & resurrectionem, & gloriā
suorum corporum, his enim bonis adhuc carent, &
ea petunt ac desiderant. Sequeretur tertio, animas
existentes in Purgatorio posse per modum meriti
consequi remissionē pœnarum: quæ omnia falsa sunt,
& contra omnes Theologos. Illa autem locutio de
merito, de congruo, impropria est: interdum enim om-
nis imperatio, meritū de congruo appellatur, pro-
prietatem meritum non est. Et ita D. Thom. 1. 2. q. 61. ar. 2. Thom.
9 ad 3. simpliciter negat omne meritum in beatis, &
eodē modo loquitur de animabus Purgatorii, q. 7. de
malo, artic. 11. Bonavent. Scot. & alij Theologi. 4. Bonavent.
dist. 21.

Secundo potest hæc ratio amplius in Christo ex-
plicari, quia ut supra dicebamus q. 1. artic. 2. cum D. Thom.
Thom. quodlib. 2. artic. 2. licet quodlibet Christo-
pus per se sufficiens esset ad omne præmium obtine-
dum: tamen ex diuino pacto & ordinatione factum
est, ut tota Christi vita ordinaretur ad integrum
obtinendum, quasi per modum vnus meriti in mor-
te Christi consummandi. Vnde fit in ipsa morte ob-
tinuisse plenum ius & perfectum ad omnia præmia,
quæ secundum legem ordinariam mereri poterat,
& ideo non oportuit, ut postea mereretur: nam post-
quam quis acquisiuit perfectum & absolutum ius
ad præmium, non est, quod amplius mereatur. Et
hæc est ratio, ob quam animæ iustorum non meren-
tur vnionem ad corpus gloriosum, quamuis illa ca-
reant, quia, scilicet, ex vi meritorum huius vite ha-
bent plenum & consummatum ius, propter quod
illis ex iustitia debetur. Sicut etiam inter homines
mercenariis, qui operatus est, quidquid ex pacto te-
nebatur, ut sibi ex iustitia merces deberetur, non est,
quod illam vltius mereatur. Quod autem in mor-
te Christi ita fuerit meritum eius consummatum,
ut plenum ius ad omne præmium acquisiuerit, con-
stat ex modo loquendi Scripturæ, quæ meritum tri-
buit omnibus Christi actionibus & passionibus hui-
us vite: consummationem vero ponit in morte Iu-
xta illud ad Philipp. 2. Factus obediens usque ad mortem,
mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illū.
Cui concinunt verba eiusdem Christi, Luc. 24. Non-
ne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?
Vbi Patres notant, prius tempus fuisse meriti, post-
erius premij. Vnde Cyprian. serm. de Ascensione, Hieron.
inquit, est merces obediensio Christi, hæc mortis & crucis
stipendia & infra, Solum ad hæc, quæ dicta sunt, restat iu-
dicium: de iudicio & angustia sublatus est Christus, super-
est, ut post mortis & crucis iustitia sequatur iudicium.
Sic etiam exponitur illud Psalmi 2. Postula à me, & ego
dabo tibi gentes hereditatem tuam, ab August. qui notat, Aug.
illud, Postula à me, ad totam dispensationem tempo-
ralem, quæ pro humano genere sumpta est, referri.
Et ibidem Hilarius: Resurgens, inquit, in celo & inter-
ra ius omne sortitus est, vnde & ipse ait, Data est mihi om-
nis potestas in celo & in terra, in eo autem quod data est po-
posi, se id, quod accepit, ostendit: poposuit autem cum di-
xit: Clarifica me Pater claritate, quam habui prius quam
mundus fieret apud te: & cum dixit: Non pro eis tantum,
sed pro iis, qui credituri sunt per verbum eorum in me. Et Si
Vigilius lib. 5. contra Eutychem, multa in hanc sen-
tentiam edisserens, inter alia attingens hunc locum
inquit, Christus post Resurrectionem suam dicit: Data est
mihi omni potestas in celo & in terra: quam potestatem olim
Pater promiserat, dicens: Postula à me, & dabo tibi gentes
hereditatem tuam: quam petitionem & largitionem Patri
tempore passionis fuisse expletā testatur Isa. dicens: In tem-
pore

pore placito exaudiui te, &c. cap. 49. & apud eundem
 Isaiam c. 53. ut supra dicebam, est pactum expressum.
 Si posuerit pro peccato animam suam, videbis semen lon-
 guum, & ideo Paul. ad Hebr. 10. sic de Christo lo-
 quitur. Vnam pro peccatis offerens hostiam, in semper-
 num sedet in dextera Dei, de cetero expectans, donec ponan-
 tur inimici sub pedibus eius. Satis aperte docens, Chri-
 stum illa oblatione totum negotium suum & meri-
 tum consummasse: iam vero solum expectare velu-
 ti possessionem, & executionem, ut cap. etiā 9. prius
 indicauerat. Quem locum tractans Cyril. in Exegeti-
 ca ad Valerian. quæ habetur in Concil. Ephes. tom. 6. c.
 17. circa medium inquit: Cum Christus incarnationis
 economiam consummasset, celos ascendit, &c.

Et tandem confirmatur & explicatur, quia Chri-
 stus vsq; ad mortem, & per mortem suam nos rede-
 mit, iam vero nos non redimit, sed applicat nobis
 redemptionem suam: & ideo Scriptura sacra sem-
 per loquitur de preterito, saluauit nos, redemit nos,
 quia iam redemptio est consummata: ergo & meri-
 tum consummatum est, neque iam amplius Chri-
 stus meretur: nam si adhuc mereri posset, etiam
 posset satisfacere, quia sicut oratio meritoria est, ita
 & satisfactoria, neque passio aut poena simpliciter
 necessaria est ad satisfaciendum, præsertim pro cul-
 pa. Si autem adhuc mereretur, & satisfaceret pro
 nobis, adhuc nos redimeret, quia non aliter nos
 redimit, quam merendo & satisfaciendo pro nobis.
 Si autem adhuc nos redimit, nondum plane nos rede-
 mit, neque emit pretio magno sanguinis sui, neque
 consummauit meritum suum per mortem: nam sicut
 ante mortem fecit opera per se condigna & sufficien-
 tia ad nostram redemptionem, & tamen illis con-
 tentus non est, sed multa alia addidit vsq; ad mor-
 tem: ita & his non fuit contentus, sed multa etiam
 addidit post mortem, scilicet, descensum ad infe-
 ros, reditum ad corpus, & post resurrectionem A-
 postolos reuocauit & confirmauit in fide, & adhuc
 interpellat pro nobis: si ergo de toto hoc tempore,
 & omnibus his operibus idem est iudicium quoad
 meritum & satisfactionem, non magis consumma-
 ta est redemptio per mortem Christi, quam per o-
 pera subsequencia: quod non solum falsum, sed et-
 iam hæreticum mihi esse videtur.

Sed contra primo, quia Christus nunc orat pro
 nobis, & eius oratio est dignissima, & ex lege Dei non
 potest non exaudiri: ergo per illam meretur. Re-
 spondetur, an & quomodo Christus oret in celo,
 infra q. 21. explicandum est: dato vero antecedenti,
 negatur consequentia, quæ eiusdem formæ fieri po-
 test de orationibus aliorum beatorum, maxime,
 quando sibi aliquid postulant, ut, verbi gratia, re-
 surrectionem suorum corporum. Ratio vero est,
 quia Christus non orat nunc, ut per ipsam oratio-
 nem faciat sibi debet rem, quam postulat: sed po-
 tius tanquam exigens, quod alias titulo iustitiæ sibi
 iam est debitum: itaque illa oratio nititur præce-
 dentibus meritis, non denuo meretur: sicut inter
 homines quando mercenarius petit mercedem suam,
 quam promeruit, non ideo petit ut illam mereatur,
 sed ut illam exeat. Quocirca illa lex, in qua funda-
 tur certa & infallibilis impetratio talis orationis, est
 ipsa promissio, ex qua debetur retributio prioribus
 meritis, non specialis aliqua lex vel promissio, pro-
 pter quam illi orationi retributio aliqua debeatur.
 Hæc est doctrina D. Thom. 2. 2. quæst. 83. artic. 11.
 ad primum, quam indicasse videtur Rupert. Abb.
 lib. 9. de Diu. offic. c. 3. sic inquit: Illa interpel-
 latio, Doctorum omnium vera assertione, non submissa est
 postulatio, sed passionis eius, quæ semel pro nobis in sacrifici-
 um oblata est, æterna commemoratio. Dices. Ergo, cum
 Christus orabat in terra, Clarifica me Pater &c. non
 merebatur per illam orationem, sed exigebat rem
 sibi debitam ratione vnionis. Respondetur negan-
 do consequentiam, quia per illam orationem simul
 Fr. Suarez. Tom. 1.

cum aliis operibus, & passionem suam, acquisiuit
 iustitiæ, quod est proprie mereri: quo modo
 non debebatur illi claritas, seu gloria ratione vnio-
 nis, sed solum iure quodam filiationis, seu propor-
 tionis cuiusdam, at vero per orationem, quam ha-
 bet in celo, nullum nouum ius acquirit, ut dictum
 est.

Contra secundo, quia vulnus lanceæ inflic-
 tum est Christi corpori post mortem eius, & tamen per
 illud maxime promeruit, sacramenta enim in Chri-
 sti meritis fundantur, & tamen virtus eorum fluxisse
 dicitur à latere Christi pendente in cruce, ut loquitur
 Leo Papa epist. 4. cap. 6. dicens: Tunc regenera-
 tionis potentiam sanxit, quando de latere eius profluxerunt
 sanguis redemptionis, & aqua baptismi. Et August.
 tract. 15. & 120. in Ioann. inquit: O mors vnde mortui
 renouantur: quid sanguine isto mundus? quid vulnere isto
 salubris? Similia habet lib. 2. de Symbolo ad cate-
 chumenos cap. 6. lib. 15. de Ciuit. cap. 26. lib. 18. con-
 tra Faull. cap. 20. Chrysost. homil. 84. in Ioan. Cyril.
 lib. 12. cap. 39. ac denique lib. 10. in Luc. cap. de com-
 mendatione Mariæ. Ex illo, inquit, in corrupto corpo-
 re, sed defunctio, omnium vita manabat: aqua enim & san-
 guis exiuit, illa, quæ diluat, iste, qui redimat. Quidam hæ-
 retici dixerunt, vulnus illud inflic-
 tum esse Christo
 adhuc viuenti. Sed est hæresis contra expressum
 testimonium Ioan. cap. 19. damnata in Conci. Vien-
 nensi, Clementina vnica de Summa Trinitate. Re-
 spondetur ergo, in illius vulneris susceptione, cum
 ipsum factum est, nullum fuisse nouum meritum,
 quia neque ipsum corpus exanime iam erat capax
 meriti, neque anima separata, quamuis intelligatur
 voluntarie acceptasse iniuriam illam sibi factam in
 suo corpore, erat iam in statu merendi: intelligi
 tamen potest Christum ipsum dum viueret præui-
 disse, & libere acceptasse, & obtulisse pro nobis vul-
 nus illud, & dedisse etiam in pretium redemptionis
 nostræ sanguinem, qui de illo exiuit. Et hac ratio-
 ne posset virtus sacramentorum in hoc merito fun-
 dari, quanquam citati Patres, non tam de merito,
 quam de significatione loquantur, dicentes, aquam
 & sanguinem significasse sacramenta Ecclesiæ, qui-
 bus iustificamur: præsertim Baptismum & Eu-
 charistiam, ad quæ tanquam ad ianuam & consum-
 mationem omnium sacramentorum cætera reuo-
 cantur: dicunt etiam significatum esse, virtutem sa-
 cramentorum à Christi morte manasse, ipsumque
 Christum fuisse veluti fontem, ex quo sacramenta
 profluxerunt.

Tertio obiecit, nā Christus Dominus per mor-
 tem suam nos redemit, ergo meruit in eo instanti,
 in quo consummata est mors: sed in illo iam anima
 non erat in corpore, quia homo moritur per pri-
 mum sui non esse, ergo. Qui dicunt hominem mo-
 ri per vltimum sui esse, facile se expediunt ab hac
 difficultate, & ab aliis similibus, quæ de martyribus
 tractari solent. Supponendo tamen communio-
 nem philosophorum sententiam, Caietanus 1. p. qu.
 63. artic. 6. dicit in instanti mortis hominis esse
 meritum, non tanquam in pura via, sed tanquam
 in termino viæ, vnde pro illo termino concedit me-
 ritum in anima separata: & in speciali loquens de
 Christi anima infra quæst. 50. artic. 6. similiter senti-
 re videtur, quamuis obscurissime loquatur. Sed hæc
 sententia mihi semper displicuit, quia illud instans
 mortis, est terminus extrinsecus viæ, vnde sicut in
 illo iam non est via, ita nec meritum. Eodem ergo
 modo dicendum est de Christi Domini morte, &
 merito: & hoc sentit D. Thom. in illa q. 50. artic. 6.
 ad 1. cum dicit, redemisse nos Christum per mortem,
 ut est in fieri, non ut est in facto esse, hoc enim est di-
 cere Christum meruisse toto tempore, quo passus
 est pro nostra redemptione, in instanti autem mor-
 tis, cum vita terminatum esse meritum eodem mo-
 do, quo ipsam vitam.

Ggg 2 DISPV.

DISPUTATIO XL.

In tres sectiones distributa.

Deus, quæ ibi Christus Dominus meruit.

Calvinus.

EXplicato merito Christi Domini secundum se, sequitur, explicemus, quid & quibus meruerit, & ratio doctrinæ postulat, ut prius de ipso dicamus; deinde de alijs. Supponim⁹ autem Christum libi, aliquid meruisse, quamquam Calvinus hæreticus id negare ausus est: quem confutabimus rōmodis sectione 2. ne eadē sacre Scripturæ testimonio reperere necessarium sit. Videamus ergo, quid sibi meruerit: ubi statim occurrit quæstio, an incarnationem suam sibi Christus meruerit. Sed quoniam niam ordo ac methodus D. Tho. id postulat, eam disputatam reliquimus q. 2. artic. 11. Superest ergo; ut de alijs donis, quæ præter incarnationem Christo collata sunt, b: euter differamus.

SECTIO I.

Utrum Christus mereri potuerit gloriam animæ suæ, & alia dona gratiæ, & scientiæ.

Scot.

Gab.

Medina.

Questionem hanc intelligo de potentia absoluta, nam de potentia ordinaria dicemus sectione sequenti, explicando, an de facto habuerit tale meritum. Procedit autem quæstio, supponendo Christum habuisse gratiam, gloriam, & alia similia dona à primo instanti creationis animæ suæ, non enim existimo posse in dubium verti, quin de potentia absoluta potuerit illa anima, etiam unita Verbo, carere gloria animæ aliquo tempore, & ita illam de condigno mereri: illud enim prius ostensum est supra q. 7. & 9. & ex illo euidenter aliud sequitur, ut per se notum est, & ex dicendis constabit, quamquam contrarium videatur posse colligi ex Scoto dist. 18. q. v. nica §. Hoc viso ad primum: ubi dicit, tantum fuisse gloriam animæ Christi, ut propter excellentiam suam non potuerit cadere sub meritum, etiam ipsi⁹ Christi, quem sequitur Gab. ibi artic. 3. dub. 2. Ratio enim illa, si vera est, procedit, etiam si supponatur Christum aliquando caruisse illa gloria. Sed si intelligant hi autores illam gloriam non potuisse cadere sub meritum Christi ratione suæ excellentiæ, & perfectionis intensiue: est ratio omnino falsa, & indigna, quia Christi meritum de se non solum ad illam gloriam promerendam, sed etiam ad quamcunque aliam perfectiorem, etiam si in infinitum procedatur, sufficiens fuit, cum fuerit infinitum. Si autem sub illa perfectione gloriæ comprehendant modum habendi illam ab initio, sic non contradicunt nobis, sed pertinet eorum opinio ad quæstionem, quam disputandam aggredimur: & ita videntur illi autores intelligendi, qui etiam non loquuntur aperte de potentia absoluta, quamuis hoc magis indicent. Et ad eundem modum dicendum est de gratia habituali, & alijs donis, potuisse, scilicet, Christum illa mereri, si eis aliquando caruisset, propter eandem causam & rationem: quamquam de habituali gratia nonnulli dubitare videantur, ut Medina q. 7. artic. 13. dub. penult. Quia principium, inquit, meriti non potest cadere sub meritum, gratia autem habitualis est principium meriti. Quæ ratio, si quid probaret, simpliciter, & sine ulla suppositione, probaret de gratia habituali: re tamen vera nihil probat, quia ut supra ostendi gratia vnionis est sufficiens principium meriti, & ideo per illam potuisset Christus mereri habitualement gratiam, si illa caruisset. Quæstio ergo hæc solum procedit ex dicta suppositione, an scilicet hæc duo simul stare potuerint de potentia absoluta, ut scilicet Christus nunquam caruerit gratia, & gloria, & nihilominus per propria merita, ea fuerit consecutus.

A Prima sententia negat hoc esse possibile, sed implicare contradictionem. Hæc existimatur sententia D. Thom. in hoc articulo, & ita videntur interpretari Caiet. & alij Thomistæ: indicant etiam Scot. & Gab. paulo ante citati: tenet etiam Henri. quod lib. 6. q. 6. qui sicut absolute opinatur, non potuisse etiam de potentia absoluta animam unitam Verbo carere visione beata, ita simpliciter existimat impossibile mereri illam. Fundamentum huius sententiæ ita explicari potest, quia implicat contradictionem, eandem gratiam simul esse perfectam & imperfectam, consummatam, & non consummatam: sed gratia, quæ est principium merendi gloriam, est gratia imperfecta, & non consummata, gratia vero, quæ semper est coniuncta gloriæ semper est perfecta & consummata, ergo impossibile est hæc duo simul coniungi. Secundo, impossibile est moueri ad terminum, & esse in termino, sed mereri gloriam est moueri ad gloriam, ergo impossibile est, esse in termino gloriæ, & moueri ad illum. Tertio, quia vel posset esse tale meritum per opera, quæ antecederent ipsam visionem beatam, & hoc non, quia supponimus animam nunquam caruisse illa visione: vel per opera subsequencia, & hoc est contra rationem ipsius meriti, debet enim antecedere præmiū, cum sic illius causā, & aliquo modo efficiens.

Secunda sententia est non implicare contradictionem, ut Christus beatus existens à primo instanti incarnationis suæ, beatitudinem animæ, & cetera dona gratiæ & scientiæ sibi meruerit. Hæc est communis Theologorum in 3. distinct. 18. expresse Alb. Mag. art. 4. & 7. Mai. quæst. 2. Galiel. de Rubio. quæstio. 1. art. 2. Basol. artic. 3. Francisc. de Mairo. q. 1. Alij vero tantum indicant, quos sect. sequenti referam. Indicant etiam Alenf. 3. p. q. 16. memb. primo, generatè Altius dist. 3. Summa, tracta. 1. c. 7. Et mihi videtur vera sententia, quæ duobus modis tractari, & probari potest.

Primo ergo possibile fuit Christum mereri hæc bona per aliquod opus, quod prius natura antecederet illa, quamuis simul in eodem instanti darentur propter tale meritum. Quod etiam hoc nullum inuoluat contradictionem, ita declaratur: quia in genere loquendo non est necesse, ut meritum tempore antecederet præmiū, sed solum natura, unde de facto etiam videre licet in merito iustorum, & aliquo præmio illius: meretur enim iustus perfecte & de iustitia augmentum gratiæ, habet ergo illud augmentum veram rationem præmij, meritum enim & præmiū correlatiua sunt: & tamen in eodem instanti, in quo illud meretur, recipit illud, vel indubitatum apud omnes Theologos. Ratio vero est clara, nam meritum vel comparatur ad præmiū, vel ad Deum, qui daturus est præmiū: si ad Deum, nulla est repugnantia, quia in eodem instanti, in quo meritum fit, Deus acceptat illud, & cum sit omnipotens, statim potest reddere præmiū, si aliunde non repugnet, si autem comparetur ad præmiū ipsum, intelligi facile potest, illam rem, quæ est præmiū, esse talem, ut non repugnet simul esse cum illo actu, in quo fundatur meritum, ut aperte constat in exemplo posito de actu charitatis, & de eiusdem charitatis augmento: ergo ex parte ipsarum rerum, in quibus consistunt meritum & præmiū, non semper est repugnantia. Nec denique esse potest ex ordine meriti & præmij, quia vel ille intelligitur esse per modum habitudinis causæ ad effectum, & ex hac parte non est repugnantia, quia verumque potest fieri in instanti, & in his, quæ hoc modo producantur, si causa est perfecta, simul tempore est cum suo effectu: & eadem ratio est, si habitudo illa intelligatur esse per modum viæ ad terminum, quia, quando via est momentanea simul etiam est cum suo termino, ut philosophis notum est: & apud Theologos constat, vltimam dispositionem ad gratiam

D. Thom.
Caiet.
Scot.
Gab.
Henr.Alb.
Mag.
Maur.
Guilielm.
Rab.
Bapt.
Franc.
Maur.
Alenf.
Altius
Christoph.
Iust.
merit.
gloriam
merit.
causam
est
per actum
tunc præ.
tiam.

gratiam esse aliquo modo causam, & viam ad illam, & nihilominus simul tempore infunditur. Ex quo obiter solum relinquitur secundum argumentum primæ sententiæ.

Constat ergo ex generali ratione meriti, & præmij non repugnasse Christi animam per aliquem actum prius natura elicitum meruisse gratiam & gloriam sibi, in eodem instanti infundendam: superest, ut probemus, non repugnasse ex speciali ratione talis præmij, quod colligi potest ex D. Thom. quodlib. 9. artic. 8. & in 2. distinct. 5. quæst. 2. artic. 2. & potest ostendi, quia si in hoc est specialis repugnantia, necesse est, ut oriatur ex ipsis rebus vel actibus, in quibus tale meritum & præmium consistit: nam, cum in cæteris omnibus eadem sit ratio de hoc præmio, & alijs, fingi non potest alia radix, ex qua oriatur. Sed hinc etiam nulla repugnantia necessario nascitur, ergo, probatur minor, quia in merito Christi duo considerari possunt, aliud est cognitio intellectus, quæ fundat meritum, & hæc in illo non fuit fides, sed scientia infusa: aliud est actus voluntatis, in quo est formale meritum, qui sit, verbi gratia, actus liber amoris Dei, sed utrumque horum, etiam si prius natura habeatur, potest esse simul cum visione beata, & cum quibuscumque alijs donis gratiæ posterius natura infusus, de facto enim hæc omnia habuit Christus simul in eodem instanti, ergo ex parte ipsarum rerum, quæ sunt tale meritum, & tale præmiu, nulla est specialis repugnantia. Dicitur fortasse, simpliciter non repugnare, hæc omnia simul fieri & haberi in eodem instanti, repugnare tamen, simul fieri cum illo ordine naturæ, ut actus inferioris scientiæ natura antecedit actum visionis, & actus amoris liberi gratiam ipsam consummatam, quia scientia infusa sequitur ex ipsa visione beata, & actus amoris ex ipsa gratia, quæ proxime nascitur ex visione. Sed gratis & sine fundamento dicitur hoc esse impossibile cum nulla vel probabilis contradictio ostendi possit: quia nec necesse est, scientiam infusam sequi ex beata, cui possit Deus sua sola virtute proxime & immediate illam donare, neque necesse etiam est, primum actum procedere ab habitu gratiæ, sed potest fieri à sola potentia cum auxilio. Vnde facile explicari potest modus, quo tale meritum in Christo esse potuit, potuit enim Deus in instanti creationis animæ Christi, primum omnium elevari intellectum eius ad cognitionem aliquam Dei abstractiuam, & per scientiam infusam: & similiter præbere auxilium voluntati, ut per liberum actum se disponeret ad susceptionem gratiæ, & aliorum donorum ad eum modum, quo nunc eleuat voluntatem hominis in instanti iustificationis, ut se disponat ad gratiam: vnde sicut in iustificatione nostra, dispositio natura antecedit infusionem gratiæ, ita fieri potuit in prima sanctificatione animæ Christi per gratiam accidentalem. Est tamen differentia, quia nos per dispositionem non meremur de condigno infusionem gratiæ, quia non supponimur grati: Christus autem, quia per ipsam visionem est gratissimus, & perfectissimum principium meriti, ideo per talem dispositionem de condigno ex perfecta iustitia mereretur ipsam infusionem gratiæ: nam respectu Christi, hæc non est prima gratia, sed secunda, quæ aliam perfectionem supponit, nihil autem repugnat per primam gratiam, mereri secundam. Vnde etiam fit, ut per eandem dispositionem potuerit mereri eandem gratiam consummatam, & perfectam, atque adeo gloriam & cætera dona: quia valor & meritum illius dispositionis maius est, quam hæc omnia, & aliunde nulla est repugnantia, ut declaratum est. Ex quo discurfu intelligitur, solum illum primum actum scientiæ, & primum auxilium datum voluntati Christi ad prædictum actum, non potuisse hoc modo cadere sub meritum eiusdem Christi, quia ante primam cognitionem, & primum actum

Fr. Suarez, Tom. I.

liberum impossibile est intelligere, ut in eodem homine antecedit meritum, etiam ordine naturæ, cum meritum necessario supponat cognitionem, & in actu libero fundetur.

Secundo modo intelligi potest fuisse possibile hoc meritum per subsequencia opera, ita ut propter illa præuisa data fuerit prima gratia & beatitudo: & extendi hoc potest ad primum auxilium, & primum actum cuiuscunque scientiæ. De hoc tamen modo, quia nunc necessarius non est plura non dicam, sed iudicandum de illo est iuxta ea, quæ de possibili merito Incarnationis diximus supra quæstio 2. artic. 11. & in sequentibus occurret occasio addendi non nulla.

Ad argumenta, primo non existimo sensum D. Thomæ esse, quem explicat illa sententia, sed posse optime de potentia ordinaria explicari, ut sectione sequenti dicam. Ad primam vero rationem respondetur, gratiam, quæ esset in Christo principium meriti in dicto casu, non esse gratiam imperfectam, sed ipsam gratiam unionis. Deinde etiam si demus (ut reuera fieri posset) habitum gratiæ infundi animæ Christi sine merito, ut per aliquem actum ab illo elicitum mereretur visionem beatam in eodem instanti dandam, adhuc argumentum illud non procederet, nam interrogo, quid intelligatur nomine gratiæ imperfectæ, nam si intelligitur gratia, quæ principium aliquo tempore non habet coniunctam visionem, sic petitur principium, nego enim esse de ratione gratiæ, quæ est principium meriti, ut sit hoc modo imperfecta, nulla enim ratione hoc probatur, & ceterum satis à me probatum est. Aut per gratiam imperfectam intelligitur gratia, quæ per fidem operatur, & hoc sensu in alijs præter Christum speciali modo repugnat, meritum visionis beate simul esse cum ipsa visione beata, eo modo quo repugnat, fidem & visionem esse simul, siue illa repugnantia sit in ordine ad absolutam Dei potentiam, siue solum ex natura rei, aut secundum legem ordinariam, quod fortasse probabilius est, at vero in Christo Domino neque hic modus repugnantie reperitur, quia meritum eius non fundatur in fide, vnde neque gratia, quæ fuit principium eius, fuit in illo sensu imperfecta. Aut per gratiam imperfectam intelligitur gratia, quæ non habet totum augmentum seu intentionem, quam habitura est, & hoc sensu etiam facile negari potest, hanc imperfectionem esse de ratione illius gratiæ, quæ est principium meriti, nihil enim illa ad meritum confert, neque villa ratio assignari potest propter quam requiratur, præsertim cum possit habitus gratiæ esse tam intensus in viatore, quam in comprehensore. Aut denique per gratiam imperfectam intelligitur gratia, quæ est veluti in fieri & in via, & hic sensus vix potest distinguui à præcedenti, vnde neque hæc imperfectio ad meritum est necessaria posse: enim gratia consummata & perfecta in intentione gratis alicui donari prius natura vel tempore, hac lege & conditione, ut quamprimum ab illa profueret operatio libera & meritoria, statim in eodem instanti redderetur illi præmiu visionis beate. Secundum & tertium argumentum, ex superioribus soluta sunt.

SECTIO II.

Utrum Christus meruerit gloriam animæ suæ, & alia dona gratiæ, & scientiæ.

PRIMA sententia affirmat, quam tenent Alstisa. doren. Albert. Magn. Guiliel. de Rubion, Basso. lis & Mairo, præcedenti sectione citati. Et suaderi potest nonnullis sacre Scripturæ testimonijs, Psal. 44. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo latiss.* Quamquam enim interdum exponatur hic locus de gratia unionis, multum tamen Sancti illum intelligunt de gratia habituali,

GSS 3 vifu-

*Etiā per
subsequen-
tia opera à
Deo præuisa,
mereri potuit
Christus di-
sta dona.*

*Gratia, vnde
gratiæ imperfectæ,
nam si intelligitur
gratia, quæ principium
aliquo tempore non habet
coniunctam visionem, sic
petitur principium, nego
enim esse de ratione gratiæ,
quæ est principium meriti,
ut sit hoc modo im-
perfecta, nulla enim ratio
hoc probatur, & ceterum
satis à me probatum est.*

*Alstisa.
Albert.
Magn.
Guiliel.
de Rub.
Basso.
Mairo.
Psal. 44.*

Isai. 53.

Psal. 136.
Vigilius.

Ioan. 10.

Isai. 62.

D. Thom.

Ioan. 1.
Rom. 8.

D. Thom.

D. Thom.

ut supra vidimus: & licet illud, propterea, possit denotare causam finalem, satis tamen commode videtur intelligi de causa meritoria. Præsertim tamen videtur virgere illud Isai. 53. Pro eo quod laboravit, videbit, & saturabitur. Visio enim, quæ sariat, non est nisi visio beata, iuxta illud Psal. 26. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Vnde sanctus Vigilius lib. 5. contra Eutychetem, hoc testimonio probat Christi animam vidisse lucē & fuisse saturatam scientia propter suū meritum: & ibidem de merito Christi exponit illa verba Ioan. 10. Propterea me diligit Pater, quia animam meam pono. Meruit ergo Christus dilectionem Patris, atque adeo gratiam. Deniq; Isai. 72. dicitur: Ecce saluator tuus venit, & merces eius cum illo.

Rationibus videtur virgentius confirmari hæc opinio. Prima colligitur ex dictis in sect. præced. iuncto principio, quo D. Thom. in hoc art. vitur: quia si meritum nõ requirit carentiam præmij, melius est habere illud ex merito, quam sine merito, sed ostensum est, hoc meritum gloriæ in Christo non requirere carentiam ipsius gloriæ: ergo perfectius fuit habere illam ex merito, quam sine illo, Christo autem tribuendum est, quod perfectius est. Maior probatur, quia habere aliquid ex merito perfectio est, vnde, si non excludat maiorem vel æqualem perfectionem, melius erit habere aliquid ex merito quā sine merito: sed nullam maiorem perfectionem excludit, quia non excludit hanc, scilicet, semper esse beatum, & nulla alia excogitari potest, quam excludat, nec D. Thom. alterius meminit. Dices excludere aliam, scilicet, quod ipsa gloria sit per se debita, ut proprietates connaturalis. Sed hoc falsum est, potest enim eadem gloria deberi, ut proprietates connaturalis ipsi vnioni, & fieri debita ex iustitia per meritum, si aliunde non sit repugnantia, nam illi duo tituli optime inter se coniunguntur, & perfectius est habere aliquid ex utroque titulo, quam ex altero tantum. Ut si regis filius regnum sibi iure hæreditario debitum, suis etiam victoriis, & facinoribus mereatur, maior illi erit gloria & perfectio, ita enim sectione sequenti nobis philosophandum est in merito gloriæ corporis Christi Domini. Vnde quod contra hanc sententiam obicitur solet, quia Christo gratia & gloria est connaturalis, tanquā naturali Filio Dei, iuxta illud Ioan. 1. Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vniuersi à Patre, & ad Roman. 8. Si Filii & hæredes. Quod autem connaturale est, non cadit sub merito. Hæc (inquam) ratio parū virgere videtur contra hanc sententiam, quia illi duo tituli (ut diximus) non repugnant: præsertim quia gloria & gratia non est connaturalis humanitati Christi secundum se, humanitati autem ut vnita dicitur connaturalis, non quia sit proprietates physice manans ab ipsa vnione, sed quia debetur secundum quandam veluti connaturalem proportionem, & congruentiam: huiusmodi autem proprietati multo minus repugnat, ut possit simul per meritum obtineri: sicut nullus negat, quin Christus Dominus potuerit obtinere gratiam habitualement per propriam dispositionem liberam, quod esset alienum à proprietate connaturali physice manante à suo principio, nõ vero à proprietate connaturali modo explicato.

Ex quo potest secunda ratio fieri pro hac sententia, nam Christus suscepit gratiam habitualement per propriam dispositionem, ergo per illam meruit gratiam ipsam. Antecedens videtur esse communiter receptum, præsertim in schola D. Thom. quia ipse docet infra. q. 30. artic. 5. Christum sanctificatum esse per proprium motum liberi arbitrij quia hic modus sanctificationis perfectior est: consequentia vero probatur, quia necesse est, ut illa dispositio fuerit actus supernaturalis ordine naturæ antecedens gratiæ infusionem, quia hoc est de ratione dispositionis, cum, esse dispositionem sit esse causam, id quod docuit etiam D. Thom. 1. p. q. 62. artic. 2. ad 3. & 1.2.

A q. 109. artic. 6. ad 3. sed dispositio ad gratiam est meritoria gratiæ de condigno, si supponat personam gratam, ut in Christo supponebat, ergo in Christo illa dispositio ut prior natura gratia, fuit meritoria gratiæ, & consequenter etiam gloriæ, quia nullus meretur gratiam, quin mereatur etiam gloriam, quia gratia est prior gloria. Et confirmatur, nam ideo dicitur Christus sanctificatus per propriam dispositionem, quia hic modus sanctificationis est perfectior, sed etiam pertinet ad maiorem perfectionem, vtilis dispositio simul sit dispositio & meritum, ergo. Tandem, posito hoc ordine naturæ, quem requirit dispositio, ponuntur omnia, quæ necessaria sunt ad hoc meritum, ut euidenter patet ex dictis in sectione præcedenti, nam illa dispositio necessario includit cum actu voluntatis actum intellectus distincti à visione beata, quia visio beata non est dispositio ad gratiam, sed consummatio eius: habuit ergo Christus de facto totum id, quod de possibili requirebamus ad meritum, ergo meruit.

Hæc sententia est sine dubio probabilis, cum habeat graues auctores, & valde probabiles rationes, & speciem quandam pietatis: vnde, qui illi temeritatis notam incurrunt, temere sine dubio loquuntur, præsertim cum nullum solidum fundamentum afferant, ut videbimus.

Nihilominus contraria sententia quæ negat, Christum hæc dona animæ suæ meruisse, sicut communior Theologorum est, ita simpliciter videtur minus probabilior. Teneat illam D. Thom. hic Magister & alij Theologi in 3. dist. 18. Bonauent. artic. 4. quæst. 1. Ricard. arti. 2. quæst. 1. Palud. quæst. 2. Durand. quæstio. 3. nu. 6. Scot. & Gab. quæst. vnica. Marfil. quæstio 12. artic. 1. conclus. 3. qui pro hac sententia refert August. sed falso, quia August. non loquitur de merito gratiæ aut gloriæ, sed de merito Incarnationis: refert item contra hanc sententiam Alexandrum Alensem, sed male, aperte enim tenet eandem, p. q. 16. memb. 3. artic. 1. & Dried. de Capti. & redempt. gen. hum. tract. 2. capit. 2. p. 3. artic. 3. Socin. ad 2. quæstio. 1. artic. 2. Canb. lib. 12. de locis cap. 14. ad 6. Caes. Solet hæc sententia fundari quibusdam rationibus inualidis, quas breuiter attingere oportet. Prima est illa de proprietate connaturali, quæ iam recte est. Secunda, quia si Christus meruisset gloriam suam, obtinuisset gloriam infinitam, sicut meritum est infinitum. Sed hæc minoris momenti est, idem enim argumentum fieri posset, ut non meruerit nobis gloriam, quia obtinuisset nobis gloriam infinitam, sicut meritum est infinitum. Simili etiam argumento probaretur, non habuisse gloriam, ut proprietatem vnioni debitam, quia vnio est infinita, & consequenter illi danda esset gloria infinita: & sine dubio, si sola dignitas eius pensetur, gloria perfectior, etiam si in infinitum augeretur, esset illi proportionata. Sicut ergo in huiusmodi exemplis dicimus in finitā gloriam non esse possibilem, & ideo datam esse Christo ratione vnionis in certo termino iuxta dispositionem diuinæ sapientiæ: ita dari potuisset ratione meriti, nam licet meritum in se sit infinitum, tamen ab ipso Christo referri posset ad præmium finitum à Deo præscriptum, sicut de facto retulit sua merita, ut in nobis haberent effectum finitum. Tertia ratio est, quia alias Christus non obtinuisset gloriam vsque ad finem vitæ suæ, quia non consummauit meritum suum, neque obtinuit perfectum ius ad præmium vsque ad finem vitæ: Sed parum etiam hoc virget, quia non oportuit omne præmium meritorij Christi differri, multa enim petiit & meruit, ut statim fierent. Illa ergo dilatio & complementum meriti potissimum locum habuit in ordine ad nostram redemptionem & completam satisfactionem pro reatu ortus humanæ naturæ: vnde consequenter factum est, ut eo etiam tempore Christus caruerit aliquibus bonis,

bonis, seu perfectionibus corporis, quarum carentia necessaria erat ad perficiendam nostram redemptionem, & ideo non ordinavit sua merita ad obtinenda ea bona ante mortem: de bonis autem animæ non est eadem ratio, & ideo poterat facile ordinare suum meritum ad illa obtinenda statim, & sine dilatione vlla. Ex quo ruit quarta ratio, quæ alij videntur, scilicet, quia alias habuisset Christus spem beatitudinis animæ suæ: hoc enim non sequitur, quia spes requirit carentiam & dilationem præmij, Christus autem si gloriam animæ meruit, in primo instanti Incarnationis illam meruit, & statim, ac sine dilatione vlla, illud præmium obtinuit.

Quintam rationem addit Scotus, quam ipse aliter format, melius autem videtur hoc modo proponi: quia in beatitudine sunt aliqui habentes gloriam sine proprio merito, ex alieno tantum: sicut infantes: alij tantum habent ex proprio merito, sicut angelij: alij ex proprio & alieno simul, ut puri homines adulti, ergo decuit ad perfectionem illius statui, ut esset aliquis habens beatitudinem sine vlllo merito. Sed in primis, vnde inferitur, hunc futurum fuisse Christum: cur enim id, quod ipsi habenti perfectio non est, accommodandum est potius Christo, quam alijs, etiam si ad perfectionem totius communitatis pertinere videatur? Deinde negari potest, partitionem illam ad perfectionem vel complementum status beatifici pertinere, maior enim perfectio videri potest, ut tota beatitudo omnium Beatorum in Christi meritis fundetur: vnde & vnum membrum illius enumerationis falsum est, quia angelij non ita habent gloriam ex merito proprio, quin etiam habeant ex merito Christi, ut infra dicemus. Sexta ratio aliquibus videtur euidentior, quia si Christus meruisset gloriam animæ suæ, propter illam præcipue venisset, & operatus esset potius propter comparandam sibi gloriam, quam nobis: quod non est modo loquendi Scripturæ consentaneum. Hoc argumento vitetur Caluinus, ut probet Christum nihil sibi meruisse, Alioquin, ait, frigeret confirmatio illa amoris, quam Paulus commendat, quod pro nobis mortem subierit, ad Rom. 8. Vnde ipse quasi sui obliuiscens totum suum meritum ad nos transtulit, dicens, Pro illis sanctis ego me ipsum, Ioan. 17. Sed hoc argumentum frivolum etiam est, quamquam etiam sine dubio verissimum est, Deum magis amare gloriam solius animæ Christi, quam omnium hominum, & angelorum, siue illam per se ac primario prædestinauerit, ut nos probabilius existimamus, siue oblata occasione peccati: quia quacunq; ratione prædestinata sit, est maius bonum, magisque pertinet ad Dei gloriam, quam aliud. Deinde etiam verissimum est, Christum Dominum magis amare & velle gloriâ suam, quam nostram: quia iuxta charitatis ordinem ita amari debet, quia illud bonum, & in se excellentius est, & magis coniunctum Deo & Christo. Nihilominus tamen verum est, Filium Dei non propter suam commodum, sed propter homines humanitatem assumpsisse, quia ipsa Incarnatio fuit humanitatis exaltatio, non diuinæ personæ: quia diuinæ personæ nihil inde utilitatis accessit, sed potius ei ipsam exinanivit, ut loquitur Paul. ad Phil. 2. id est, assumpsit naturam humanam passibilem, quæ comparatione diuinæ naturæ est quasi nihil, & sub ea maiestatem suam occultauit, ut omnes Patres exponunt: & in hoc sensu vitatur interdictum illa argumentatione contra hæreticos Cyril. Alex. li. 3. Theos. cap. 2. Similiter etiam verum est, omnia, quæ ad penam, dolorem, & satisfactionem pertinent, ac denique quæ in corpore passibili ut sic, peracta sunt, tantum propter nos fuisse suscepta, ipsi enim Christo propter se non fuissent necessaria: at vero postquam illa assumpsit, consequenter potuit Christus aliquid per ea sibi acquirere in humanitate sua. Neq; inde in aliquo minuitur charitas Christi, sed in eo apparet maxima, quod

A cum ad gloriam suam non indiguerit morte, ut nos copiose redimeret, voluit pro nobis mori: & ideo in Scriptura passio, & mors, & similia ad nos referuntur, quia occasione nostri peccati assumpta fuerunt.

Ut ergo aliquo probabiliori discursu hanc sententiam confirmemus, dico primo, Christus Dominus non meruit sibi gratiam creatam, neque alios habitus infusos. Probatur, quia duobus modis intelligi posset hæc meruisse. Primo, per opera subsequenter tempore, vel natura, seu procedentia ab ipsis habitibus, & per hæc non meruit huiusmodi habitus. Primo quia ex natura rei meritum debet antecedere præmium saltem ordine naturæ, hoc enim postulat natura ipsius meriti, cum sit causa, & via ad præmium. Quod si interdum aliter factum est, ex diuina dispensatione fuit propter aliquam necessariam causam, & supposita aliqua imperfectione, ut dicemus infra, agentes de gratia data antiquis Patribus ex meritis Christi, & ideo respectu sui ipsius, non oportuit, nec decuit, esse in Christo talem modum meriti. Secundo, quia quod datur propter merita futura, datur dependenter à futuris operibus: Christus autem semper habuit hæc dona, tanquam proprietates sibi connaturales, & ut absolute sua sine aliqua dependentia à futuris, quia ille alius modus habendi hæc dona imperfectus esset. Tercio, quia principium meriti de facto non cadit sub merito, & ideo Christus non meruit Incarnationem suam: ergo eadem ratione habitualis gratia non cadit sub merito illius operis, cuius ipsa est principium. Quocirca omnes rationes, quibus supra probauimus, Christum non meruisse Incarnationem, probant non meruisse gratiam per hæc opera subsequenter. Secundo intelligi potest hoc meritum per opera ordine naturæ antecedentia hos habitus: & quod neque hoc modo possit huiusmodi meritum conuenienter Christo attribui, probatur, quia tale meritum primo & per se fundari debet in actibus supernaturalibus, actus enim naturales non sunt secundum se proportionati ad merenda supernaturalia dona, Christi autem meritum fuit omni ex parte perfectum, & ideo non solum ex parte personæ operantis, sed etiam ex parte ipsorum operum habuit proportionem & condignitatem cum præmio. Tum præterea, quia Christi anima in primo instanti suæ creationis, vel non habuit cognitionem naturalem, ut quidam volunt, quia hæc cognitio pendet à phantasmatibus: vel si habuit, non prius naturalem habuit, quam cognitionem supernaturalem, quia naturalis cognitio nullo modo fuit ratio & causa supernaturalis cognitionis. Quin potius supernaturalis cognitio dici potest ordine naturæ antecessisse, quatenus per illam eleuata est anima Christi ad statum supernaturalem, & beatificum, in quo esse debuit omni ex parte perfecta, & independens in omni cognitione sua ab vltu phantasmatum: ergo meritum supernaturalium donorum non potuit fundari in cognitione naturali, neque in actibus voluntatis, qui illam consequuntur.

Deniq; certum est, omne meritum de condigno apud Deum, fundari in aliqua cognitione supernaturali, superest ergo ut probemus, non meruisse Christum habitus supernaturales per actus supernaturales ordine naturæ priores. Quod ita ostenditur, quia actus supernaturalis, qui est prior natura suo habitu, non elicitur ab illo, ut in materia de gratia late demonstrauimus, & infra in materia de penitentia illud attingam, quia repugnat propriam causam efficien-tem esse effectum sui effectus in genere causæ materialis, vel alio simili. At vero anima Christi nunquam operata est actus supernaturales, etiam in primo instanti, nisi ex habitu, quia semper operata est perfecta, & connaturali modo, vnde ad eliciendum primum actum scientiæ infusæ, præintelligitur illi esse indita lumē & species: & primum actus charitatis intelligitur sup-

Christus sibi neq; gratiam creatam, neque alios habitus infusos meruit.

ponere habitum, à quo eliciatur: ergo Christus non obtinuit hos habitus per meritum horum actuum ordine naturæ antecedens, cum reuera non antecesserit: ergo ulterius nec gratia ipsa data est propter hoc meritum, quia hæc gratia, quæ est in essentia animæ, & comparatur ad alios habitus infusos, ut forma principalis ad suas potentias, ordine naturæ illis supponitur. Et eadem ratione concluditur, nullum alium habitum cecidisse sub hoc meritum, quia non est maior ratio de vno quam de aliis, & quia, infusa gratia, omnes alij infunduntur, ut comitantes illam, unde alij habitus non cadunt sub meritum, nisi cadat ipsa gratia. Unde confirmatur, quia isti habitus consequuntur unionem ut proprietates illius, vniõ autem hypostatica, cum substantialis sit, proprie sit in substantia ipsius animæ simul cum corpore: ergo ratione illius primo perficitur anima in essentia sua per gratiam habitualement, ex qua manant habitus ad potentias, & tandem anima sic perfecta in actu primo, intelligitur connaturali & perfecto modo prodire in actum secundum. Non ergo dati sunt isti habitus animæ Christi, quia supernaturaliter operata est, sed dati potius sunt, ut supernaturaliter operaretur, non ergo sunt dati propter meritum, sed potius ad merendum.

Neque beatitudinem animæ suæ meruit sibi Christus Primus autem intellectus Christi ordinem naturæ fuit visio beatifica.

Ex his dico secundo, non meruisse Christum beatitudinem animæ suæ. Hæc fere sequitur ex precedenti, & fere eodem modo demonstratur, nam ex dictis satis constat, non meruisse illam per actus ordinis naturalis, neque per supernaturales, posteriores vel subsequentes ipsam visionem beatam. Quod vero neque per antecedens, seu priores ordine naturæ illam meruerit, probatur primo, quia nullus actus intellectus præcessit ordine naturæ in Christo ipsam visionem beatam. Primo quia est magna perfectio animæ Christi, ut primus intuitus eius ad ipsam diuinam essentiam in se ipsam fuerit terminatus: quo enim illa anima intelligitur effecta similior ipsi diuinæ naturæ, eo perfectior ex stimanda est: primus autem intuitus Dei intelligentis intelligitur terminatus ad se ipsum, ergo anima Christi erit Deo similior, atque adeo perfectior, si ad hunc modum visionem eius participauit. Secundo, quia nullus alius actus intellectus est causa, vel dispositio ad illam visionem, ut significat D. Thom. supra q. 9. art. 3. ad 2. Et ratio est, quia non est intelligendus Christus procedere in cognitione ab imperfecto ad perfectum, etiam ordine naturæ: sed potius intelligendus est ab optimo, & perfectissimo actu, ut pote sibi intrinseco & maxime connaturali statim inchoasse. Tertio, quia lumen gloriæ est quasi prima proprietas consequens gratiam consummatam, seu existentem in eo perfecto statu in quo in fide fundata non est: sicut enim intellectus est prima proprietas consequens rationalem animam, ita lumen supernaturale & diuinum, est prima proprietas comitans supernaturalem gratiam, quæ in statu viæ propter imperfectionem eius fide videtur tanquam intellectuali virtute sibi proportionata, de se autem postulat lumen clarum & perfectum ad suam consummatam perfectionem. Quocirca, sicut non meruit Christus alias virtutes comitantes gratiam, ita neque lumen gloriæ, quod est virtus quædam per modum potentie vel habitus seu actus primi perficiendis & eleuandis intellectum ad perfectissimum actum secundum: quia, sicut alie virtutes prius natura intelliguntur infusæ animæ Christi ante omnem actum secundum, ita & lumen gloriæ. Ex quo ulterius concluditur, non meruisse Christum visionem ipsam beatam, quia prius natura intelligit anima Christi per hoc lumen quam per vllum aliud, quia est potentissimum & expeditissimum ad agendum, & habet coniunctam essentiam diuinam per modum speciei, seu obiecti actu intelligibilis perfectissimi: unde, necessario prodit in actum visionis Dei, qui est vel adæquatus illi, vel

D. Thom.

certe maxime proprius & connaturalis: unde, sicut intellectus angelicus prius natura intelligitur elicere cognitionem proprie substantie, quam cuiuscunque alterius obiecti: ita intellectus informatus lumine gloriæ, prius natura intelligitur elicere ipsam visionem Dei, quam alium quemcunque actum supernaturalem: ergo antecessit ordine naturæ illa visio omnem cognitionem, in qua posset fundari meritum, atque adeo antecessit omne meritum: non ergo per prius aliquod meritum comparata est. Quæ ratio euidentius concludit, si lumen gloriæ, & scientiæ infusæ est vnum & idem: hoc enim supposito recte concludit illa ratio, primum actum illius luminis esse visionis beatam, & consequenter ordine naturæ antecedere omnem actum scientiæ infusæ. Si vero dicamus illa lumina esse distincta, verisimilius diceretur comparari inter se, tanquam perfectum, & imperfectum in eodem ordine, & statu beatifico: videtur enim lumen scientiæ infusæ veluti accidentale perfectio illius status. Unde nulla ratione probabili videtur dici posse, actum scientiæ infusæ antecessisse ordine naturæ actum visionis beatæ, neque igitur aliquod meritum illam antecessisse credendum est. Quod tandem confirmatur, quia necesse est fateri aliquem actum cognitionis supernaturalis datum esse animæ Christi absque villo priori merito, ergo maxime hoc verisimile est de visione beatæ, quæ & natura sua est prior & perfectior actus, & maxime debitus ac connaturalis unioni.

Et iuxta hæc quæ dicta sunt explicanda est visio. Beatitudinis D. Thom. quæ in hoc fundatur, quod meritum beatitudinis non est simul cum ipsa beatitudine: quod nonnulli discipuli D. Thom. propter primum argumentum primæ sententiæ, de ordine naturæ interpretari conantur. Sed D. Thom. aperte loquitur de duratione temporis: intelligendum ergo est, non de quocunque merito, & præmio, sed de præmio beatitudinis & secundum ordinariam potentiam seu legem: huiusmodi enim meritum fundatur in gratia operante per fidem, & hoc sensu dici solet fundari in gratia imperfecta, ut D. Thom. loquitur i. p. q. 62. art. 4. illa autem imperfectio repugnat cum tali præmio. Quod si datur aliquod meritum fundatum in altiori cognitione, ut fuit Christum meritum, repugnat illud esse simul cum beatitudine & ordinari ad illam, quia supponit illam, ut explicatum est. Et hæc ratio probat etiam de gratia & scientia.

Ex fundamentis vero primæ sententiæ testimonia Scripturarum facilia sunt, & exponenda iuxta ea, quæ statim seorsum dicemus. Prima item ratio expedita iam est, ostensum est enim non potuisse Christum mereri hæc dona, nisi vel carendo illis, vel imperfecte modo illa habendo, vel etiam efficiendo imperfecte & non connaturali modo aliquam operationem: & ita non procedunt reliqua, quæ in illa ratione recte dicuntur, sed non contra nostram sententiam: quia non nicitur fundamento ibi impugnat, scilicet, quod illi duo tituli meriti & proprietatis connaturalis repugnant: hoc enim non dicimus sed solum, quod repugnauerit habere hæc dona cum omni perfectione debita & connaturali & habere ex merito. Vt autem recte supra notauit seorsum, quod Christus non meruerit hæc dona, solum quia perfectissimo modo illa præhabuit, nihil minuit perfectione eius, quia nihilominus vere habuit potestatem merendi hæc omnia, seu quidquid perfectionis est in tali potestate habuit etiam actuale meritum tanti valoris, ut ad hæc omnia promerenda esset sufficiens. Quod ergo propter solam anticipationem, vnum non fuerit ordinatum ad aliud, nihil perfectionis simpliciter minuit. Possimus exemplum adhibere in ipsomet Christo, ut Deus est, cuius perfectionem non minuit quod generat Deum non possit, quia in se habet quidquid perfectionis est in

est in potentia generandi, & totam perfectionem a
 ctus, quo pater generat, & solum non conuenit illi
 generare, quia secundum ordinem originis quodam
 modo à Patre præuenitur est.

Ad secundum discipuli D. Th. valde laborant, vt
 concilient has sententias, quas ipsi tribuunt D. Tho.
 scilicet Christum sanctificatum esse per propriam
 dispositionem, & nihilominus non meruisse glori-
 am per talem dispositionem, & qui melius effugit,
 respondent, licet dispositio sit prior in genere causæ
 materialis, non tamen simpliciter, & ideo non esse
 meritoriam. Sed hoc non satisfacit, tum quia hæc
 dispositio simpliciter est prior natura, vt in materia
 de gratia demonstrauit: tum etiam quia iuxta doctri-

*Anima Christi non
 fuit sancti-
 ficata per
 propriam dis-
 positionem præparanti-
 bonauent.
 Ricard.
 Sotus
 Medina.
 D. Thom.*

nam D. Tho. ipsum meritum ad genus causæ dispo-
 sitionis reuocatur, vt patet ex 1. p. q. 23. a. 5. Respondeo
 igitur negando, animam Christi fuisse sanctificatam
 per dispositionem, quia se ipsam ad gratiam præpa-
 rauit, vt recte docuerunt Bonau. & Ricard. supra & in
 eadem sententia fuisse Sotum referi Medina supra
 q. 7. a. 13. in fine, qui non satis consequenter loquitur,
 tam in eo loco, quam in præfati: quia reuera est ea-
 dem ratio in Christo Domino de merito & de dispo-
 sitione: tum quia vera dispositio ad gratiam proce-
 deret ab auxilio & non ab habitu gratiæ: tum etiam
 quia oporteret talem dispositionem fundari in
 aliqua cognitione priori visione beatifica. D. Thom.

autem in citato loco q. 3. a. 3. solum dixit, Christum
 esse sanctificatum secundum proprium actum, quod
 non necesse est intelligi de actu, qui natura antecede-
 dat ipsam infusionem habitus, sed qui consequatur
 potius per modum liberi consensu, quo anima, que
 sanctificatur, diligit suum sanctificatorem, & gratias
 ei agit: qui actus & si quis est alius similis, non est dis-
 positio præparans, sed veluti ornans, & cōsummans
 ipsam sanctificationem, sicut actus secundus perficit
 primum: hanc enim duplicem dispositionem distin-
 xit D. Tho. supra q. 9. a. 3. ad 2. significans, dispositio-
 nes animæ Christi potius esse posteriori, quam prio-
 ri modo explicandas. Et conueniens ratio reddi po-
 test, quia cum anima Christi nihil haberet repugnans
 sanctificationi, imo haberet ratione vnionis veluti
 intrinsecum principium sanctificationis connatu-
 ralis, non indigebat libera dispositione præparante
 ipsam ad gratiam, sed potius ex vi vnionis gratia illi
 data est, vt per eam modo perfectio & connaturali-
 tas operaretur. Quocirca hæc Christi sanctifica-
 tio non in omnibus proprietatibus similis fuit sancti-
 ficationi aliorum, etiam ratione ventum, habuit
 enim quiddam perfectionis in aliis inuenitur, &
 ideo simul habuit actum secundum cum primo.
 Quod vero in aliis sit dispositio præparans, & natura
 prior, ad perfectionem non pertinet, sed potius im-
 perfectionem supponit: quia vel sanctificatio fit ad
 remouendum peccatum, vel saltem ad eleuandam
 naturam ad supernaturalem ordinem: at vero Chri-
 sti anima supponitur eleuata per gratiam vnionis,
 quam nulla potuit præcedere dispositio, vt supra
 demonstratum est.

Sed, quanquam ea, quæ diximus, vera sint de
 habitibus gratiæ & scientiæ perfecte infusis, dubitari
 adhuc potest primo, an meritum fuerit Christus gra-
 tiam actuale, seu actus supernaturales, aut valorē
 suorum actuum. Quidam enim formidant conce-
 dere huiusmodi meritum actibus Christi; quia alias
 toto illo tempore quo sibi hæc merebatur, nihil no-
 bis mereri potuisset; & ita vsque ad finem vite, &
 fortasse vsq; ad extremum actum meritorium, quan-
 do iam nihil amplius sibi merebatur, nihil etiam no-
 bis fuisset meritis; quod esse plusquam falsum, con-
 stat ex his, quæ disp. 39. sect. 2. & 3. adduximus, & ex
 supra dictis q. 1. art. 2. disp. 4. Sequela probatur, quia
 quilibet actus Christi erat infiniti valoris: ergo, si per
 priorem actum merebatur valorē actus subsequen-
 tis, illud erat ad æquatum præmium talis actus: ergo

Dubium.
*Quærendū
 opinio.*

A per illum nihil amplius poterat de condigno mere-
 ri: ergo, si semper per actus priores meritis est poste-
 riores gratias actuales, & valore subsequendum a-
 ctuum, nihil potuit per illos priores actus nobis me-
 reri, donec peruentum est ad actum, quo nihil sibi
 meritis est, quod de solo ultimo actu dici poterit.

Sed hic discursus fundatus est in vno timore pro-
 ueniente ex falsa estimatione meritorum Christi
 & infiniti valoris eorum. Ostendi enim supra disp. 4
 Christi meritum tam esse excellens & infinitum, vt
 quilibet actus eius ad omnia præmia, tam diuine
 quam collectivæ sumpta, sufficiat, etiam si in illis plu-
 ra contineantur, quæ infinitatem habeant, & cum
 eis alia coniungantur; nam hæc omnia adæquat infi-
 nitas diuine personæ, à qua sumitur infinitus valor
 meritorum Christi. Secundo deficiit ille discursus,
 quia, licet Christus meritis fuerit gratiam actuale
 non sequitur meritum etiam fuisse valorem suo-
 rum actuum, vt declarabo.

Alij negant, Christum meritum fuisse has gratias,
 quia erant sibi connaturales & debite, tam ratione
 vnionis quam ratione habituum supernaturalium.
 Sed hæc ratio non est sufficiens, vt ex dictis constat:
 quia diximus, hos duos titulos, scilicet, debitum
 connaturalitatis, & meriti non repugnare, si aliun-
 de non intercedat impedimentum, vel aliquid re-
 pugnat merito. Nam etiam in homine puro, qui per
 infusionem primæ gratiæ iustificatur, reperimus,
 hoc ipso, quod illi prima gratia infunditur debet ei
 gloriam debito connaturalitatis, vt hereditatem
 filio; & nihilominus, iuxta probabilem sententiam
 eam sibi meretur per actum contritionis gratia for-
 matum.

Distinctione igitur videtur vtendum, & in primis
 excludendi sunt actus beatifici, & omnia bona su-
 pernaturalia ad illos necessaria, de his enim iam satis
 dictum est. Nam, quæ de beatitudine animæ dixi-
 mus, procedunt de omnibus actibus necessarijs ad
 illam beatitudinem, siue in eis consistat essentia bea-
 tudinis siue non; & a fortiori procedunt de quoli-
 bet Dei concursu ad illos necessario: nam ille etiam
 omne meritum antecedit. Deinde omittendus est
 primus actus meritorius Christi, quia ex iisdem ra-
 tionibus factis constat, neq; talem actum secundum
 se potuisse esse ex merito, cum meritum non suppo-
 nat, neq; etiam concursum ad talem actum, vel quic-
 quid ad illū necessario p̄xigitur, potuisse esse ex me-
 rito propter eandem causā. Difficultas ergo super
 de reliquis actibus, qui tempore vel natura conse-
 quuntur primum actum meritorium. In quibus di-
 stingui potest id, quod erat ex solo Deo, vt Deus est,
 & quod erat ex humana Christi voluntate libere e-
 liciente vel imperante & quod erat ex Verbo Diui-
 no vt hypostatice vnito humanitati. A Deo enim vt
 Deo, erat actualis concursus gratiæ seu supernatura-
 lis ad tales actus, & omnis actualis gratia præueni-
 ens: ostendimus enim supra q. 7. has etiam gratias
 fuisse interdum necessarias, interdum valde utiles
 animæ Christi. A voluntate humana Christi erant
 iidem actus, quatenus in eos influebat libere. A Ver-
 bo autem erat specialis dignitas & sanctitas, quæ il-
 lis actibus communicabatur, & quantitas valoris
 infiniti, quem in genere meriti & satisfactionis ha-
 bebat.

E Vt ergo à clarioribus incipiam, actus Christi Do-
 mini, vt erant ab illius humana voluntate, non ca-
 debant sub meritum eiusdem Christi. Patet, quia
 nemo meretur id, quod est suum, quatenus suum
 est, sed actus, vt sunt à propria voluntate, sunt ita
 proprii ipsius operantis, vt ea ratione dicatur maxi-
 me ipsorum dominus: ergo vt sic non cadunt sub
 meritum ipsius operantis. Hæc autem ratio eodem
 modo procedit in Christo. Secundo, quia ea tan-
 tum cadunt proprie sub meritum eorum Deo, quæ
 sunt dona eius: sed actus liberi vt sic non sunt dona
 Dei.

*Aliorum pla-
 cium refuta-
 tur.*

*Per distina-
 tiones qua-
 rias dubia
 satisfi-
 untur.*

DEI, nisi ut sunt à Deo, non vero ut sunt ab ipso homine operante, nisi quatenus Deus facit, illum operari, in quo iam consideratur operatio ut est à Deo, & non præcise ut est ab homine, ergo, absolute loquendo de actu sub hoc præciso respectu ut est à voluntate libera, non potest esse premium meritorum, & consequenter nec potest cadere sub meritum.

Addo ulterius, hos actus, quantum ad valorem infinitum, quem habebant ex coniunctione ad Verbum; non cecidisse proxime sub meritum Christi, non quia exhaurirent illud meritum: hæc enim ratio (ut opinor) parui momenti est: sed quia ille valor non penderet ex noua Dei voluntate, neque ad illum est nouus concursus necessarius, imo neque impediri potest, etiam de potentia absoluta, supposita vnione hypostatica in ipsa natura, quæ est talis operationis principium: & ideo dixi, proxime non cadere hunc valorem sub meritum, nam remote, si ipsa vnio caderet sub meritum, posset aliquo modo talis valor attribui meritis, non in se, sed in radice: sicut nunc dici potest de vnione quoad conseruationem eius, ut supra dictum est. Sed hoc non satis est ut valor operum in se dicatur cadere sub meritum, sicut nuncius meretur augmentum gratiæ, à quo augetur etiam subsequens meritum, & tamen non dicitur mereri posteriora merita, quod maiori ratione in præfenti verum est.

Argumentor igitur in hunc modum, quia id solum cadit sub meritum respectu DEI, quod Deus ipse conferre potest, & posset etiam non conferre non intercedente merito: sed supposito quod Christus sic operetur, fieri non potest, quin talis actus habeat infinitum valorem, & sanctificationem, ac dignitatem infinitam à Verbo: ergo, supposita incarnatione talis actus secundum talem specialem rationem non potest cadere sub meritum. Dices. Videtur hæc ratio coincidere cum alia de proprietate connaturali aut debito: quia hic valor videtur esse connaturalis proprietati moralis talium actuum prout sunt à Verbo incarnato. Respondetur, esse quidem proprietatem connaturalem, sed talem quæ fit à solo Verbo quasi formaliter, sine nouo influxu aut causalitate Dei, quia non est proprietas physica sed moralis. Unde etiam fit, ut impediri non possit de potentia absoluta, supposita vnione, sicut fieri non potest quin humanitas sanctificetur per vnionem. Nec potest illa sanctificatio cadere sub meritum, si vnio sub meritum non cadit. Non ergo procedit ratio de quacunque proprietate connaturali, sed de illa quæ est tantum formaliter à priori dono, seu gratia vnionis, & nouam dependentiam à Deo non habet. Secus vero est de proprietate, debita quidem ex quadam proportionem connaturali, quæ tamen indiget nouo influxu Dei, & quam Deus posset negare absolute loquendo: in hac enim proprietate est longe diuersa ratio, ut per se constat.

Occurrit obiectio.

Sed obijcies, nam supra disputat. 10. sect. 4. diximus, meritum fuisse Christum partialem vnionem hypostaticam illarum partium materiæ, quas per continuam nutritionem acquirebat: ergo eadem ratione meritis est vnionem in hypostasi conuenientem actibus, quos in discursu totius vitæ exercebat: meritis est igitur infinitum valorem, quem tales actus ex hac vnione habuerunt. Respondetur, negando priorem consequentiam, quia partes materiæ vnionem immediate Verbo Dei: unde necessaria est noua actio, & quasi nouum donum Dei, ut illa in se ipsis vniantur, & de absoluta potentia possent non vniri, etiam si humanitas, ut ex paruo corpusculo composita, esset vnita: & ideo est in illis quidquid necessarium est, ut cadere possint sub meritum, supposita actus meritorij & sufficientis effectione & antecessione. At vero actus non vnionem Verbo immediate, sed tantum mediate, & quasi denominatione extrinseca ab vnione facta in humani-

tate, & ideo talis vnio non potest cadere sub speciale meritum, quia solum est veluti relatio resultans necessario, posito fundamento, & termino, quam impossibile est cadere sub proprium & distinctum meritum ab ipso fundamento & termino: maxime si supponatur (quod in præfenti verissimum est) ad illam resultantiam nullum nouum Dei influxum esse necessarium.

Vltimo addendum est, meritum fuisse Christum omnes actus supernaturales, quos post primum meritorium habuit, quatenus sunt dona DEI, hoc est, quantum ad supernaturalem concursum, quem ad illos eliciendos, à Deo habuisset, & consequenter etiam fuisse meritum omnes gratias actuales, tam excitantes, quam adiuuantes, omnesque supernaturales prouidentie effectus ac beneficia suæ humanitati collata. Ratio est, quia respectu harum gratiarum fuerunt in Christo omnes conditiones ad meritum necessarie, sine vlla noua dispensatione, sed modo maxime connaturali: ergo nulla superest ratio ad negandum hæc meritum fuisse, cum aliunde procedant omnes rationes supra tactæ, scilicet, quod hoc spectat ad quandam maiorem perfectionem: nam ex parte ipsius Christi ut hominis, quam ex parte Dei, & sapientissime prouidentie eius. Antecedens probatur facile, quia primus actus meritorius Christi habuit sufficientem valorem ad hæc omnia promerenda, ut constat ex dictis disp. 4. antecessit etiam tempore, vel natura reliquos omnes actus, vel actuales gratias, ut supponimus. Huiusmodi etiam gratiæ ex se sunt conuenientia præmia meritorum: unde & nos, si iusti simus, interdum illas meremur: nam bene vtendo priori gratia, meremur posteriorem: & ipse Christus illas nobis promeritus est: quid ergo obstat potuit, quin Christus sibi fuerit illas meritis? Dices. Quia erant sibi connaturales ratione vnionis & status beatifici. At hoc nihil obstat, quia res vno modo debita potest fieri debita alio titulo, præsertim quando nouus ille titulus est diuersæ rationis, & maius quoddam vinculum addit priori debito: ita vero est in præfenti, nam meritum ad debita inquit, quod diuersum est à debito connaturalis proportionis, & aliquo modo maius, quia, quod hoc modo debetur, negari non potest ex solo arbitrio & voluntate debitoris, quin violetur rectitudo alicuius virtutis: quod vero priori tantum modo debetur negari potest, saltem per potentiam Dei absolute tam ex ipsius voluntate sine defectu rectitudinis seu violatione alicuius virtutis. Quamuis ergo hæc gratiæ actuales Christo essent illo priori modo debite ratione vnionis, nihilominus habuit locum in eis meritum, ut fierent debita etiam ex iustitia.

Dices, hac ratione, ad summum, probari, non repugnasse ut hæc gratiæ caderent sub meritum Christi, non obstante priori debito, non vero, quod de facto illas meruerit: unde cum hoc alias nulla sufficiente autoritate aut ratione constet, non est cur sine necessitate asseratur. Præsertim, cum non videatur verisimile, Christum ordinasse sua merita ad obtinenda hæc auxilia, quæ cetero sciebat, sibi esse parata & donata cum ipsa vnione. Respondetur, vtrumque concludi sufficienter ex discursu facto: probatur enim illa ratione potuisse Christum Dominum hæc dona mereri, seruatis omnibus legibus necessariis ad meritum, tam ex natura rei, quam secundum ordinariam Dei prouidentiam, quia hæc gratiæ sunt ex his bonis, quæ proposita sunt hominibus viatoribus in premium bonorum operum, & Christus viator fuit, & meritum eius valorem habuit sufficientissimum, & antecessit collationem harum gratiarum. Huic autem principio adiungimus, Christum Dominum meritum fuisse tam sibi, quam aliis, quidquid sine dispensatione mereri potuit, quia cum hoc sit maioris perfectionis, & in Christi operibus & dignitate habeat sufficientissimum fundamentum non est cur

Respondet obiectum.

est cur ipsi denegetur. Accidit, quod Deus in omni genere causarum & effectuum operatur per causas secundas quidquid commode potest: ergo in genere causae meritoriae operabitur per Christum, praesertim in ipso: Christo, eiusque humanitate, quidquid conaturaliter potest. Neque necesse est, ut omnia in particulari, sint reuelata, sed satis est, quod in principiis generalibus contineatur: alioqui multa alia essent à Christo iure excludenda, ut quod promeritis sit capitis dignitas, vim miraculorum effectricem, & alia de quibus seque. seq. dicemus. Sicut de puris hominibus non sunt in particulari reuelata omnia, quae merentur, & tamen ex principiis generalibus, & ex quibusdam particularibus alia colligimus, ut quod bene utendo vno auxilio, mereantur aliud, &c. Quod denique attinet ad ordinationem meritorum Christi, ut fiebat per voluntatem eius humanam in primis ad merendum aliquid, non est necesse, ut is, qui meretur, ex propria intentione ordinet suum meritum ad obtinendum tale praemium, ut in nobis etiam constat: sed sufficit diuina ordinatione, & promissio sub conditione operis. Ac deinde, licet in particulari non fiat haec relatio, tamen in generali nullus est, qui vel formaliter vel virtute non habeat intentionem consequendi vel merendi suis operibus, quidquid potest, iuxta illorum valorem, & leges à Deo statutas. Tandem in Christo, qui omnia distincte agnoscebat, verisimilius est, actu ordinasse sua merita ad obtinenda omnia praemia, quae sub meritum suum cadere poterant iuxta diuinam ordinationem: in hoc enim nullum est inconueniens: nec imperfectio, sed potius maior perfectio, quia cum hac ordinatione habebat Christus optimos fines & motiua in suis operibus, & meritis exercendis, & hanc ipsam ordinationem suorum meritorum, ad maiorem Dei gloriam tandem ultimatè referebat.

Ultimus e-
videndi mo-
ius occidu-
tur.

Sed dicit tandem aliquis. Ergo meritum est sibi Christus Dominus impeccabilitatem animae suae, quia meruit illam diuinae prouidentiae directionem, qua suae animae collatum est, ut à bono declinare non posset: consequens videtur esse absurdum, quia Christus non suis meritis factus est impeccabilis sed natura sua ita id habuit, ut secluso omni merito illi denegari non potuerit, etiam de potentia absoluta. Respondetur, negando sequelam, quia ante omne meritum fuit impeccabilis, sicut fuit sanctus per gratiam vnionis: unde hoc non est ex donis, quae subsequuntur, sed ex his, quae antecedunt primum actum meritorium. Quod confirmatur, nam esse impeccabilem non dicit actum tantum, sed intrinsecum debitum & necessitatem carendi omni culpa hanc autem necessitatem non habuit Christus per meritum sed immediate ex vi vnionis, & ideo non meritum est esse impeccabilis, etsi mereri potuerit particulare auxilium, quo voluntas eius ad aliquod bonum operandum excitata, vel adiuta est. Necessitas enim non peccandi tantum est necessitas quoad specificationem, & abstrahit ab hoc vel illo modo, quo potest executioni mandari: & ideo, licet hoc vel illud auxilium cadat sub meritum non tamen ipsa necessitas non peccandi. Eo vel maxime, quod per visionem beatam facta est proxime illa anima impeccabilis, licet radicaliter iam esset impeccabilis per vnionem, & tamen nec vnio, nec visio beata, sub Christi meritum ceciderunt, ut in superioribus ostensum est.

Dubio la h.
quot enoda-
mur.

Ex his expeditur quaestio, an Christus meritum fuerit habitus scientiarum, & virtutum moralium suo genere acquiritarum: item concursus & auxilium ad omnes actus habituum recte & frequenter exercendos: item ministracionem specierum intelligibilium accommodatarum ad plenitudinem scientiae vel experientiae obtinendam absque defectu vel errore, & similia. Dicendum est enim, in primis non

A meruisse sibi Christum dictos habitus, quia illos habuit per accidens infusus à principio simul cum gratia & in eodem signo atque adeo prius ordine naturae quam actum meritorium exerceret: quia prius intelligitur perfecte constitutus in actu primo ad actus omnes exercendos, quam in actum aliquem secundum exierit. Tenendo autem, hos habitus discursu temporis fuisse comparatos, ex alio principio dici potest non cecidisse sub meritum, quia scilicet sunt naturalia bona, & in causis naturalibus sufficenter contenta, imo ex illis necessitate quadam obtinenda: huiusmodi autem bona non sunt ordinata à Deo, per se loquendo, ut per meritum habeantur, sed solum ea, quae supernaturalia sunt, quod in Christo Domino intelligendum est modo statim declarando. Deinde, de ministracione specierum vel phantasmatum concursu, & alijs supra tactis quando mere naturaliter fiebant per solas causas naturales suo naturali cursu operantes, nullum erat necessarium meritum, ob rationem dictam. Quando autem intercedebat singularis prouidentia, vel actio Dei, siue immediate, siue mediantribus angelis, singulari & extraordinario modo Christo obsequantibus multum verisimile est, totum id fuisse Christo retributum, non solum propter personae dignitatem, sed etiam propter sua merita. Nam in huiusmodi bonis locum habent omnes rationes factae, & omnes leges & condiciones meriti: & illa bona, licet in substantia naturalia sint, in modo tamen sunt supernaturalia & ad supernaturalem finem ordinata erant, nimirum ad vnionem hypostaticam tanquam debitum ornamentum eius, & ut Christus conuenienter posset sua munera exercere, praesertim munus redemptoris, & doctoris hominum, & supremi iudicis, ac perfectissimi exemplaris virtutum omnium.

SECTIO III.

Utrum Christus meruerit gloriam sui corporis, suaeque nominis exaltationem.

Caluinus
Guilielm. de Rubion.
Scotus.

Aluinus, ut supra retuli, negat Christum aliquid sibi meruisse, cuius sophisticum fundamentum supra indicauimus, & dissoluimus: ex Scholasticis vero Guilielmus de Rubion in 3. d. 18. non negat simpliciter hoc Christi meritum, dicit tamen esse rem dubiam & incertam, & ideo non esse simpliciter affirmandum, quia neque ex Scriptura colligitur, neque ex certa aliqua ratione: quia cum Christus sit dominus omnium, non indiguit merito, ut perfectionem quamcunque, seu dignitatem obtineret. Scotus vero eadem distinct. 18. dicit indirecte meruisse Christum gloriam corporis, quia meruit, ut remoueretur impedimentum talis gloriae, directe autem non meruisse illam, quia ablato impedimento habebat intrinsecum principium, ex quo illa manaret. Et ad huc modum videtur loqui Cyril. lib. 3. Thesau. cap. 3.

Cyri.
D. Thom.
Magist.
Luc. 24.
Philip. 2.

Dico tamen primo, Christum Dominum meruisse se gloriam corporis sui, neque hoc posse sine temeritate negari. Ita enim docent Theologi omnes cum D. Thom. hic, & Magistro in 3. d. 18. & habet magnum in Scripturis fundamentum. Luc. enim 24. dicit ipse Christus, Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? satis aperte significans, per passionem parasse sibi viam ad gloriam, atque adeo illam sibi meruisse, quod magis explicuit Paul. ad Philip. 2. dicens: Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen. Vbi particula illa, Propter, si iuxta vim & proprietatem suam, ut debet, explicetur, non tantum consecutionem vnus post aliud, ut haeretici exponunt, sed etiam vnum fuisse causam alterius significat: nulla autem alia ratio causae hic intercedere potest, nisi meritoria, & ideo ad Hebr. 2. dicit idem Paul. Vidi-
mus IESVM propter passionem mortis gloriae & honore coronatum.

Basil. Aug. Chrysost. Ambr. Ansel. Beda. Vigil. Hug. vii.

Coronatum, ubi nomen coronæ satis indicat victori-
am, & præmium. Vnde Basil. lib. 4. contra Eunom.
sub titulo. *Quod filius creatura non sit*, dicit, propter
obedientiam datum esse Christo in humanitate no-
men super omne nomen. Idem dicit Aug. lib. 2. con-
tra Maximi. c. 5. & li. 3. c. 2. Chrysost. Ambr. Anselm.
Beda & alij explicantes citata loca Pauli: & late Vi-
gil. lib. 5. contra Eutych. Hugo Victor. lib. 2. de Sacra-
ment. p. 2. c. 6. Ratio vero est, quia hic habuerunt lo-
cum omnes conditiones necessariae ad meritum, &
ceteris paribus perfectius est habere aliquid ex me-
rito, quam sine illo, ut recte D. Thom. hic argumen-
tatur. Neque huic merito obstat, ut supra dicebamus,
quod aliis titulis & nominibus esset hæc gloria debi-
ta humanitati Christi, quia potuit illis adiungi ratio
meriti, & hoc perfectius est.

Diffinitio vero illa Scoti vix potest intelligi, quia
in corpore Christi non fuit aliquod impedi-
mentum gloriæ, nisi vel naturalis conditio corporis pas-
sibilis, quæ ex divina dispensatione cum gloria ani-
mæ coniuncta fuit: vel ipsa divina dispositio, qua
statim non influere gloriæ in tali corpore usque ad
resurrectionem. Primum non potest dici proprie
impedimentum, cum sit ipsa naturalis conditio,
quæ per gloriæ perficienda erat, & quamvis ita vo-
cetur, auferri tamen non poterat nisi per ipsam glori-
am corporis: mereri ergo ut tale impedimentum
auferatur, nihil aliud est, quam mereri ipsam glori-
am corporis: & idem est si dicamus, meruisse ut au-
ferretur impedimentum, quod ex parte diuinæ ordina-
tionis, quia hoc ipsum est mereri, ut Deus influat
gloriæ hoc tempore, quam antea non inflebat. Et
quamquam modum loquendi admitteremus, po-
tius dicendum esset meruisse Christum directe glori-
am corporis, & consequenter, ut auferretur impe-
dimentum: sicut qui redimit captiuum, directe me-
retur libertatem eius, & consequenter, ut vincula
vel impedimenta remoueantur. Nec denique huic
merito obstat conexio, quæ est inter gloriæ ani-
mæ, & corporis, ex qua fieri videtur, ut nemo possit
alteram sine altera mereri: hoc enim, ad summum,
procedit in eo, qui utraque caret, cum enim corpus
non possit esse gloriosum nisi per animam (saltem
de potentia ordinaria) non potest quis mereri glori-
am corporis nisi vel gloriæ animæ habeat, vel il-
lam mereatur: & hoc modo mereantur omnes puri
viatores: quia enim merentur per actus animæ in-
formantis corpus, ideo merentur gloriæ animæ,
quæ redundat in corpus. At vero supposita gloriæ a-
nimæ separata à gloriæ corporis, nihil est, cur non
possit ipsa gloriæ corporis directe sub meritum ca-
dere: præsertim cum non omnino physice sequatur
ex gloriæ animæ, sed secundum Dei determinatio-
nem, qui voluit ut gloriæ animæ communicaretur
corpori, potuit tamē velle, ut hoc ipsum per merita
mandaretur executioni.

Et ex hac conclusione sequitur primo, meruisse
Christum impassibilitatem animæ suæ, quam ab in-
stanti mortis consecuta est, quamquam enim Magis-
ter in 3. d. 18. in dubium reuocet, an ab instanti mor-
tis illa anima fuerit perfecte impassibilis, vel tantum
à resurrectionis puncto, mihi tamē omnino verum
& certum videtur statim fuisse impassibilem, ut Pa-
lud. ibi notauit q. 2. a. 3. & dicemus latius infra agen-
tes de morte Christi: quia anima Christi Domini
statim, ac fuit separata à corpore passibili, fuit sim-
pliciter & omni ex parte beata, quantum esse potest
anima separata à corpore. Hoc enim commune est
omnibus animabus iustis, quæ nulla indigent pur-
gatione, post ipsius Christi mortem, cur ergo nega-
bitur hæc perfectio ipsi animæ Christi? Præsertim
cum ipse promiserit latroni, *Hodie mecum eris in para-
diso*, ex qua promissione Patres omnes intelligunt,
statim illo die animam latronis fuisse post Christi
mortem in statu beatifico, & impassibili, ergo à for-

tiori idem sentiendum est de anima Christi. Quod
tandem confirmatur, quia cum iam consummasset
nostram redemptionem, non indigebat statu viato-
ris: ergo statim cepit omnino esse in termino, & ex-
tra statum viæ, atque adeo omnino impassibilis.
Hanc ergo indolentiam, seu impassibilitatem me-
ruit Christus Dominus sicut meruit gloriæ corpo-
ris, illam enim merentur omnes iusti, qui per suam me-
rita gloriæ consequuntur: & rationes supra factæ
æquæ procedunt de hoc statu & de gloriæ corporis,
& accomodari potest testimonium Isaie 53. *Sipo-
fuerit pro peccato animam suam, videbit semen longeuum,
& voluntas Domini in manu eius dirigitur*, illo enim lo-
co Septuaginta interprete legunt, *Et vult Dominus
auferre de doloribus animam eius*, quæ verba Hierony-
mus etiam iuxta hanc lectionem de Christo expo-
nit, sicut & Aug. lib. 1. de consen. Euang. c. 31.

Propter quæ (ut obiter hoc notetur) non mihi
placet, quod Vega dicit lib. 7. in Trident. cap. 18. ani-
mam Christi usque ad resurrectionem fuisse propter
nos viatricem, non ad merendum, sed ad faciendi-
endum: *quæ anime*, inquit, *separata in eadem esse pos-
sunt viatrices, quoad satisfactionem*. Hoc, inquam, non
mihi placet, quia anima separata nullo modo est in
statu viatoris, nisi sit aliquo modo in statu passibi-
li, & careat visione beata, quam est aliquando ha-
bitura, ut constat inductione in omnibus animis:
anima autem Christi post separationem à corpore non
fuit in hoc statu passibilitatis, ergo neque in statu
viæ, neque enim oportet fingere nouum modum
seu statum viæ in anima Christi absque vilo testimo-
nio, vel ratione efficaci. Adde, animam separatam
nunquam esse in statu satisfaciendi, sed satisfaciendi
tantum penam, quam in hac vita plene non pec-
soluit: at vero anima Christi in hac vita plenissime
soluit, & consummavit redemptionem nostram, ut
supra probatum est.

Secundo infertur meruisse Christum resurrectionem
suam, & omnes dotes corporis gloriosi, vtre-
ste docet D. Tho. infra q. 53. a. 4. ad 2. & eisdem ratio-
nibus & testimonijs supra allatis probari potest, quibus
addi potest illud Psalm. 109. *De torrente in via bibi,
propere exaltabit caput*, quod in hoc sensum Au-
gust. exponit, sicut & illud Psalm. 40. *Tu autem Domine
misere mei, & resuscita me*. Denique alij iusti meren-
tur resurrectionem suorum corporum, multo ergo
magis Christus, quandoquidem potuit illam mere-
ri, vnde ad Rom. 8. dicitur nos futuros esse hæredes,
si compatimur, ut & glorificemur.

Dices. Ergo eadem ratione dicendum erit, meri-
tum fuisse Christum augmentum corporis sui, &
informationem seu vnionem animæ suæ, ad omnes
partes materiæ, quas per nutritionem acquirebat,
sicut in superioribus diximus, meritum fuisse parti-
alem vnionem hypostaticam earundem partium
materiæ. Consequens videtur absurdum, quia hæc
erant mere naturalia supposito statu corporis passi-
bilis & infantilis. Respondetur primo non esse ne-
cessarium hoc concedere, quia non habet rationem
similem. Nam, ut nuper dicebam, supernaturalia
bona sunt, quæ in præmium meritorum proprie sunt
proposita, & ideo non est simile de resurrectione cor-
poris, quæ supernaturalis est, & de augmento natu-
rali eiusdem corporis. Neque de vnione partium ma-
teriæ ad animam, & ad Verbum, quia prior erat me-
re naturalis, & per concursum causarum naturali-
um fiebat: posterior vero erat supernaturalis. Secun-
do dici potest meruisse Christum naturalia hæc bona
quatenus vel aliquo supernaturali modo fiebat, vel
ex speciali aliqua Dei prouidentia procedebat, vel ad
supernaturales fines erant necessaria, ut verbi gra-
tia quod Ecclesia de Beatissima Virgine ait, *lactasse
Christum vberibus de celo pleno*. Significat sane, etiam hæc
ipsum, quo Christus nutrebat, fuisse singulari spi-
ritus sancti prouidentia præparatum, ac dispositum,
prout

Ab instanti
mortis ani-
ma Christi
fuit impassibi-
lis, mortis
eiusdem
Christi.
Magist. Palud.

profit tali corpori, & ad tales effectus, quales ipse intendebat, erat expediens. Hæc ergo ratio providentia, omnique alia similis, ac denique quidquid Deus cum Christo post primum instantem conceptionis eius propter dignitatem personæ eius, specialiter operatus est: id totum propter meritum ipsius fieri potuit, & credendum est, ita factum esse propter rationes factas sectione precedente, quas omitto, quia eadem proportione hic possunt accommodari. Quocirca conceptio ex virgine, sine viro, & operâ Spiritus sancti, prævio angelico ministerio, ac nuntio, quæ tempore vel natura antecesserunt primum actum meritum Christi vi in re ipsa exercitum, licet facta fuerint ob dignitatem personæ Verbi incarnandi, non tamen fortasse ob meritum Christi, quia nondum in re præcesserat: & licet præcesserit in prævisione Dei, tamen ordo ad meritum, re ipsa præexistens in eadem persona est magis connaturalis, & non est necessarium ordinem extraordinarium fingere sine fundamento aut necessitate. At vero natiuitas ex virgine, seruata eius integritate, angelorum præconia & laudes, adoratio Magorum, & similia omnia, quæ Christi conceptionem subsecuta sunt, non tantum in eius personali dignitate, sed etiam in eius infinito merito fundamentum habere, quia iam antecesserat, & nihil aliud desiderabatur. Ordinatio enim diuina non creditur defuisse; cum hæc ratio providentia altior sit, eiusque iustitiae, misericordiae, ac sapientiae, Christi que dignitati magis consentanea.

Tertio euidentius sequitur ex dictis meruisse Christum triumphum ascensionis sue, ut eisdem testimonijs & rationibus comprobari potest, & indicatur ad Ephes. 4. *Qui descendit, ipse est, qui ascendit, quid est quod ascendit, nisi quia & descendit prius?* & Apocalyp. 3. *Ego vici, & sedeo cum Patre meo.*

Dico secundo, Christum Dominum meruit exaltationem nominis sui. Ita D. Tho. hic, qui sub hac exaltatione comprehendit omnia, quæ ad externam gloriam (quæ est clara cum laude noticia) pertinent. Quæ probatur, præter citata testimonia ex illa oratione Christi Ioan. 17. *Ego te clarificauit super terram, opus consummaui, quod dedisti mihi, ut faciam, & nunc clarifica me tu Pater, &c.* Quæ oratio fuit efficacissima & meritoria: unde Aug. ibid. tract. 104. *Humilitas, inquit, claritatis est meritum claritas humilitatis est præmiun: cui orationi similis est illa Io. 12. Anima mea turbata est, & quid dicam? Pater clarifica me ex hac hora, & venit vox de celo dicens: Et clarificauit, & iterum glorificabo.* Quæ oratio aperte ostendit Christum non fuisse omnino sui oblitum, vel supra Caluinum dicebat, sed suam etiam gloriam apud Deum desiderasse, & petiuisse eo modo & ordine, quæ charitas postulabat. Hoc etiam confirmat illud Apocalyp. 5. *Dignus est Agnus qui occisus est, accipere diuinam aetatem, id est, ut ab omnibus cognoscatur, & honoretur tanquam verus Deus.* Testimonia etiam citata in principio sectionis præcedentis hanc conclusionem confirmant. Ratio denique est eadem, quia hic concurrunt omnia necessaria: & præterea hæc excellentia & exaltatio merito debeatur eximie Christi humanitati.

Sequitur primo, meruisse Christum Dominum ea testimonia dignitatis, & maiestatis sue, quæ illi data esse in Euangelio legimus, quales sunt testimonium Patris post baptismum, Matth. 3. & post transfigurationem, seu in transfiguratione ipsa, Matth. 17. Et idem verisimile est de testimonio, & laudibus Angelorum in die Natiuitatis, & de manifestatione facta Magis per stellam, & similibus: quia licet hæc omnia propter utilitatem nostram facta sint, tam ead exaltationem, & gloriam Christi pertinebant: utraque ergo de causa, scilicet nostra & sua, meritis illius debita fuerunt.

Secundo sequitur, meruisse Christum aliquo modo regnum & dominium in vniuersum orbem: quia

Fr. Suarez Tom. 1.

hoc etiam pertinet ad externam gloriam, & manifestationem nominis illius: & indicatur ab Aug. lib. de vnit. Eccles. c. 7. & 8. ubi varia congerit Scripturarum testimonia, quales est illud Psal. 2. *Postula a me & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ:* & illud Psal. 21. ubi post narratam Christi passionem subditur, *Conuerterentur ad Dominum vniuersi fines terræ,* & alia similia ponit præcipue ex Isai. & Psalmis. Est autem optimum illud ad Rom. 14. *Christus in hoc mortuus est, & resurrexit, ut viuorum & mortuorum dominetur,* quæ verba imitatus Cyrill. lib. 11. in Ioan. c. 17. dicit, *Vnum mori oportuit, sufficientem pro omnium vita redemptionem, ut viuorum & mortuorum imperium acciperet.* Sed contra, quia hoc dominium & regnum habuit Christus à principio conceptionis ex vniuersi. Propter hoc Soto in 4. dist. 47. q. 1. art. 2. videtur negare hanc conclusionem, cum tamen affirmet meruisse dignitatem capitis, & eadem ratio de illa procedat: nam illam etiam habuit à principio conceptionis, imo hæc dignitas illam potestatem includit. Obseruandum ergo est, si loquamur de titulo supremi regis, & domini, qui est proprius Dei, & per communicationem idiomatum homini comunicatur, verissime dicitur, Christum non meruisse, ut summo Dei imperio potiretur, neque ut esset caput Angelorum eo modo, quo est caput in quantum Deus. Hos enim maiestatis titulos non magis mereri potuit, quam Incarnationem ipsam: conclusio ergo loquitur de domino & regno, quod in humanitate assumpsit, ut latius q. 22. explicandum est. De quo vterius est obseruandum, Christum à principio habuisse hoc dominium & regnum, quasi in radice & proprietate, & sic illud non meruit: & eodem modo habuit dignitatem capitis, quam similiter non meruit: caruit tamen veluti possessione & usu huius domini & dignitatis, & hoc modo dicimus, illud postea meruisse, quomodo dixit recte Bernar. lib. 3. de consider. Christum merito redemptionis vendicasse sibi possessionem celi & terræ: iuxta illud Matt. ult. *Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra.* Tertio sequitur, meruisse Christum Dominum iudiciari potestatem, ut recte docet S. Th. infra q. 59. art. 3. & confirmat ex illo Iob. 36. *Causa tua tanquam impii iudicata est, causam iudiciumque recipies.* Quæ verba de omnibus iustis iniusta patientibus intelligit Greg. lib. 26. moral. c. 25. D. Tho. autem recte illa Christo accommodat, quia in illum principaliter & quasi per antonomasiam cõueniunt, quod etiam confirmat illud Ioan. 5. *Dedit illi iudicium facere, quia filius hominis est, ut late tractat Aug. serm. ult. de verbis Domini, & Vigilii lib. 5. contra Eutychetem, Sed de hac potestate in vltimis disputationibus sequentis Tomi, fusius nobis dicendum est.*

ARTICVLVS IV.

Utrum Christus aliis mereri potuerit.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod Christus aliis mereri non potuerit. Dicitur enim Ezech. 18. *Anima quæ peccauerit, ipsa morietur.* Ergo par ratione anima, quæ meretur, ipsa remunerabitur. Non ergo est possibile quod Christus aliis meruerit.

2. Præterea, De plenitudine gratiæ Christi omnes accipiunt: ut dicitur Ioan. 1. *Sed alii homines habentes gratiam Christi, non possunt aliis mereri:* dicitur Ezech. 14. *quod si fuerint in ciuitate Noe, Daniel & Iob, filium & filiam non liberabunt: sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas.* Ergo nec Christus potuit aliquid nobis mereri.

3. Præterea, Merces, quam quis meretur, debetur secundum iustitiam, & non secundum gratiam: ut patet Rom.

4. Si ergo Christus meruit salutem nostram, sequitur quod salus nostra non sit ex gratia Dei, sed ex iustitia: & quod

H h inu.

Ephes. 4.

Apocal. 3.

D. Thom.

Ioan. 17.

Augus.

Ioan. 12.

Apocal. 5.

Matth. 3.

17.

Augus.

Psal. 22

Psal. 21

Rom 14

Cyrril.

Obiectio

Soto

Responsio

Bernard.

Matth. 28

D. Thom.

Iob. 36

Gregor.

Ioan. 5.

Augus.

Vigil.